

ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ 2009 ԹՎԱԿԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ
ԲՅՈՒՋԵԻ ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

ք. Ստեփանակերտ
2010թ.

ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐԸ 2009 ԹՎԱԿԱՆԻՆ

Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կառավարության 2009թ. սոցիալ-տնտեսական քաղաքականությունը նպատակաուղղված էր համաշխարհային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի ազդեցության մեղմացմանը, ինչպես նաև երկրի կայուն զարգացման համար ամուր հիմքերի ստեղծմանը՝ ապահովելով պետության կողմից ստանձնված սոցիալական պարտավորությունների անվերապահ կատարումը, տնտեսության դիվերսիֆիկացիայի բարձրացումը և աջակցությունը իրական հատվածին:

Չնայած 2009թ. համաշխարհային ֆինանսական և տնտեսական ճգնաժամի ազդեցությանը՝ տնտեսական աճը հանրապետությունում կազմել է 13.1 %: Անվանական արտահայտությամբ համախառն ներքին արդյունքը (ՀՆԱ) կազմել է 102.3 մլրդ դրամ (2008թ. 87.1 մլրդ դրամ): Մեկ շնչին ընկնող ՀՆԱ-ն կազմեց 723.7 հազ. դրամ կամ 1992.2 ԱՄՆ դոլար՝ նախորդ տարվա 623.1 հազ. դրամի կամ 2036.5 ԱՄՆ դոլարի դիմաց:

2009թ. արդյունաբերական արտադրանքի ծավալը կազմել է ավելի քան 34.1 մլրդ դրամ՝ 2008թ. համեմատ իրական արտահայտությամբ աճելով 15.6 %-ով:

Գյուղատնտեսության համախառն արտադրանքը կազմել է 30.7 մլրդ դրամ՝ 2008թ. համեմատ աճելով 1.1 %-ով:

Ֆինանսավորման բոլոր աղբյուրների հաշվին իրականացված կապիտալ շինարարության ծավալը կազմել է 34.5 մլրդ դրամ, որը նախորդ տարվա համեմատ աճել է 33.5 %-ով կամ 8.6 մլրդ դրամով:

Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության արտաքին առևտրաշրջանառության ծավալը 2009թ. կազմել է 293.967 մլն ԱՄՆ դոլար՝ 2008թ. համեմատ նվազելով 3.6 %-ով, ընդ որում ներմուծման ծավալներն նվազել են 5.3 %-ով՝ կազմելով 236.6 մլն ԱՄՆ դոլար, իսկ արտահանման ծավալները աճել են 4.1 %-ով՝ կազմելով 57.3 մլն ԱՄՆ դոլար:

2009թ. 1 ԱՄՆ դոլարի միջին փոխարժեքը կազմել է 363.29 դրամ (2008թ.՝ 305.97 դրամ), 1 ԵՎՐՈ-ինը՝ 507.39 (2008թ.՝ 450.24 դրամ):

Հաշվետու տարում մանրածախ ապրանքաշրջանառության ծավալը կազմել է 69.2 մլրդ դրամ, բնակչության մատուցված ծառայությունների ծավալը՝ 14.5 մլրդ դրամ՝ 2008թ. համեմատ աճելով համապատասխանաբար 10.5 և 17.1 %-ով:

Զբաղվածների (վարձու աշխատողների) թվաքանակն ըստ տնտեսության տարբեր ճյուղերի 2009թ. կազմել է 45652 մարդ, նախորդ տարվա համեմատությամբ ավելացել է շուրջ 1559 նոր աշխատատեղ:

Մեկ աշխատողի միջին ամսական անվանական աշխատավարձը 2009թ. կազմել է 88768 դրամ, 2008թ. համեմատ անվանական աճը կազմել է 10.3 %:

Տնտեսական աճին և զբաղվածությանը զուգահեռ ավելացել են բնակչության դրամական եկամուտները և ծախսերը: 2009թ. բնակչության դրամական եկամուտները 2008թ. համեմատ ավելացել են 9.4 %-ով՝ կազմելով 88.4 մլրդ դրամ, իսկ դրամական ծախսերը աճել են 11.6 %-ով՝ կազմելով 88.2 մլրդ դրամ:

2010թ. հունվարի 1-ի դրությամբ առևտրային բանկերի վարկային ներդրումները կազմել են 29.0 մլրդ դրամ՝ նախորդ տարվա համեմատ աճելով 67.3 %-ով, բանկերում բնակչությունից ներգրավված ավանդների գումարը կազմել է 9.1 մլրդ դրամ՝ 2008թ. 6.8 մլրդ դրամի դիմաց (աճը՝ 34.1 %):

Սպառողական գների ինդեքսը 2009թ. նախորդ տարվա համեմատ կազմել է 103.8 %:

ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱՔԱԴԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍՈՑԻԱԼ-ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՈՒՂՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Տնտեսական քաղաքականություն

2009թ. Լեռնային Ղարաքաղի Հանրապետության կառավարության տնտեսական քաղաքականությունն ուղղված է եղել տնտեսական աճի՝ վերջին տարիների միտումների պահպանմանն ու ամրապնդմանը, մակրոտնտեսական աճի կայունության ապահովմանը, գործարար և ներդրումային միջավայրի շարունակական բարելավմանը, մրցունակ, արտահանման կողմնորոշում ունեցող և ներքին ռեսուրսների հիման վրա գործող ճյուղերի գերակշռության ապահովմանը, բնակչության զբաղվածության և բարեկեցության մակարդակների շարունակական բարձրացմանը, ինչպես նաև իրականացվող քաղաքականության սոցիալական ուղղվածության խորացմանը:

Լեռնային Ղարաքաղի Հանրապետության կառավարության ծրագրով ամրագրված տնտեսական քաղաքականության հետևողական իրագործման արդյունքում հնարավոր եղավ ոչ միայն խուսափել ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի ծանր հետևանքներից, այլ նաև 2009թ. ապահովվեց կայուն, շարունակական տնտեսական աճ:

Միաժամանակ նպատակ է դրվել տնտեսական զարգացումը տեղափոխել որակապես նոր հարթություն: Այս առումով ռազմավարական ուղղությունների շրջանակներում կառավարության տնտեսական քաղաքականությունն ուղղված է եղել գործարար և ներդրումային միջավայրի շարունակական բարելավմանը՝ նպատակ դնելով այն դարձնել երկրի մրցակցային առավելություններից մեկը:

Պետական գույքի պահպանման, արդյունավետ կառավարման, տնօրինման և օգտագործման պետական միասնական քաղաքականության իրականացման նպատակով կատարելագործվել է պետական գույքի հաշվառման՝ արդեն իսկ ներդրված միասնական համակարգը: Պետական գույքի հաշվառման համակարգի շնորհիվ հնարավորություն է ստեղծվել ստանալ հստակ պատկեր պետական սեփականություն հանդիսացող գույքի տնօրինման, տիրապետման և օգտագործման վիճակի վերաբերյալ: Կանոնակարգվել է պետական գույքի դուրսգրման գործընթացը և աշխատանքներ են տարվել նրա հսկողության և արդյունավետության բարձրացման ուղղությամբ:

Մշակվել և ներդրվել է Լեռնային Ղարաքաղի Հանրապետության պետական կառավարչական հիմնարկների տիրապետմանը, տնօրինմանն ու օգտագործմանը հանձնված (ամրացված) գույքի (տարածքի) վարձակալության կարգը, ըստ որի պետական սեփականություն հանդիսացող գույքի վարձակալության տրամադրման ժամանակ նախապատվությունը տրվում է աճուրդային ձևին,

վերանայվել է նաև վարձակալությամբ տրվող պետական սեփականություն հանդիսացող գույքի վարձավճարի հաշվարկման սկզբունքները:

Ձեռնարկվել են անհրաժեշտ միջոցառումներ պետական սեփականություն հանդիսացող գույքի համատարած և ամբողջական գույքագրման ուղղությամբ:

Ելնելով «Պետական նյութական պահուստի մասին» Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության օրենքի պահանջներից՝ մշակվել են պետական պահուստի ձևավորմանը, օգտագործմանն ու պահպանմանը վերաբերող մի շարք իրավական ակտեր, մասնավորապես պետական պահուստի ձևավորման նպատակով մշակվել է նյութական արժեքների անվանացանկը, դրանց կուտակման նորմանները, ամբարվելիք և չնվազող պաշարների քանակը: Կատարվել են 28.5 մլն դրամի շինարարական աշխատանքներ՝ ուղղված պետական պահուստի կազմակերպության հիմնական շենքի կառուցմանն ու տարածքի բարեկարգմանը:

Տնտեսության ճյուղերի զարգացում

Արդյունաբերության բնագավառում առաջնահերթ գերակայությունը հանքահումքային ռեսուրսների օգտագործման զարգացումն է, որը հանդիսանալով ԼՂՀ արդյունաբերության առաջատար ճյուղերից մեկը, զգալիորեն կնպաստի տնտեսության երկարաժամկետ զարգացմանը:

Հանրապետությունում առկա բնական պաշարների առավել նպատակային օգտագործման համար աշխատանքներ են կատարվել ուղղված հանքարդյունահանման և վերամշակման արդյունավետության բարձրացմանն ու ծավալների ավելացմանը, երկրաբանական հետախուզության ծավալների ավելացմանը՝ ապահովելով նոր հանքավայրերի արդյունավետ շահագործումը, ինչպես նաև տեղական հումքից շինանյութերի արտադրության, բնական երեսպատման քարերի վերամշակման ու հանքահումքային ռեսուրսների համալիր օգտագործման համակարգային զարգացման ծրագրերի իրականացումը:

Օդային տրանսպորտի վերաբերյալ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կառավարության կողմից հաստատվել են «Ավիացիայի մասին» Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության օրենքից բխող մի շարք որոշումների նախագծեր: Այդ որոշումների փաթեթով կարգավորվում են Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության օդային տարածքի կազմակերպման, քաղաքացիական ավիացիայի օդերևութաբանության ապահովման, քաղաքացիական և ռազմական ավիացիայի օդանավերի համատեղ բազավորման ու համատեղ օգտագործման աներողրոմների օգտագործման, ինչպես նաև քաղաքացիական օդանավերով զենքի և ռազմամթերքի փոխադրման խնդիրները:

Ավիացիոն անվտանգության ապահովման նպատակով Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կառավարության կողմից ընդունվել է որոշումների ևս մեկ փաթեթ: Այս որոշումներով կարգավորվում են Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության քաղաքացիական ավիացիայի ավիացիոն անվտանգությանն առնչվող հարցերը, ինչպես նաև ընդունվել են «Օդանավի կորելու, աղետալի իրավիճակում հայտնվելու, պատահարի կամ օդային երթևեկությանն այլ վտանգ սպառնալու դեպքում անհրաժեշտ միջոցառումների իրականացման կարգը սահմանելու մասին» և «Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության քաղաքացիական ավիացիայի հրդեհային անվտանգության ապահովման մասին»

հրահանգը հաստատելու մասին» որոշումները:

Իրականացվում են Ստեփանակերտի օդանավակայանի շինարարական աշխատանքները:

Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ոլորտի զարգացման և տեղեկատվական հասարակության կայացման տեսլականն ու նպատակները, մարտահրավերները, դրանց հաղթահարման ռազմավարական մոտեցումներն ու իրականացման փուլերն ամրագրելու նպատակով մշակվել և ընդունվել է տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ոլորտի զարգացման հայեցակարգը:

Էլեկտրոնային կառավարման համակարգի ձևավորմանն ուղղված շարունակվել են Լեռնային Գարաբաղի Հանրապետությունում էլեկտրոնային փաստաթղթաշրջանառության և էլեկտրոնային թվային ստորագրության ներդրման և այդ գործունեության հետ կապված ոլորտի ձևավորմանն ուղղված աշխատանքները: Լրացումներ և փոփոխություններ են կատարվել տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ոլորտին առընչվող ենթաօրենսդրական ակտերում, որով կարգավորվում են «Էլեկտրոնային թվային ստորագրության հավաստագրման կենտրոնների հավատարմագրման կարգը» և «Էլեկտրոնային թվային ստորագրության հավատարմագրված հավաստագրման կենտրոնների մատյանը (ռեգիստրը) վարելու կարգը»:

Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացում

Կարևորելով փոքր և միջին ձեռնարկատիրության դերը երկրի տնտեսության զարգացման, նոր աշխատատեղերի ստեղծման, բնակչության կենսամակարդակի բարձրացման, երկրում սոցիալական ու քաղաքական կայունության ապահովման գործում՝ աշխատանքներ են իրականացվել ՓՄՁ պետական աջակցության և զարգացման, պետական աջակցության խորացման, դիվերսիֆիկացման և արդյունավետության բարձրացման ուղղությամբ:

ՓՄՁ պետական աջակցությանն ու զարգացմանը, գործարար ու ներդրումային միջավայրի բարելավմանը, ինչպես նաև նշված հիմնախնդիրների լուծմանն է ուղղված ՓՄՁ պետական աջակցության ծրագիրը: Ծրագրի շրջանակներում ապահովվեց 4286.7 մլն դրամի վարկերի տրամադրումը ՓՄՁ սուբյեկտներին, որից 4244.0 մլն դրամը՝ «Վարկերի տոկոսադրույքների մասնակի սուբսիդավորում» ենթածրագրի շրջանակներում Արցախի ներդրումային հիմնադրամի հետ համագործակցող առևտրային բանկերի սեփական միջոցների հաշվին, իսկ 42.7 մլն դրամը՝ «ՓՄՁ սուբյեկտներին ֆինանսական աջակցություն» ենթածրագրի շրջանակներում հիմնադրամի միջոցների հաշվին: ՓՄՁ սուբյեկտներին տրամադրված վարկերի տոկոսադրույքների մասնակի սուբսիդավորման գումարը կազմել է 350.9 մլն դրամ: Իրականացվել են նաև արտադրական հզորությունների վերազինման աջակցությանը, ՓՄՁ սուբյեկտներին ուսուցողական աջակցությանը, պետություն-մասնավոր հատված համագործակցության ամրապնդմանն ուղղված միջոցառումներ:

2009թ. մշակվել է ՓՄՁ սուբյեկտների ֆինանսական աջակցության ծրագրի իրականացման կարգը: Իրականացվել են նաև ՓՄՁ սուբյեկտներին տրամադրվող առևտրային վարկերի տոկոսադրույքի մասնակի սուբսիդավորման, ՓՄՁ սուբյեկտների կողմից թողարկվող արտադրանքի (մատուցվող ծառայությունների) շուկաներում առաջնդման աջակցության, ՓՄՁ սուբյեկտների արտադրական հզորությունների վերազինմանն աջակցության ծրագրերի իրականացման կարգերի լրամշակման և կատարելագործման աշխատանքները:

Սպառողական շուկա

Սպառողական շուկայի կարգավորման համար միջոցառումներ են իրականացվել առևտրի, հանրային սննդի և կենցաղային ծառայությունների ոլորտում իրականացվող գործունեության կանոնակարգման նպատակով, որոնք ուղղված են եղել բնակչությանը մատուցվող ծառայությունների բնագավառում առկա հիմնախնդիրների լուծմանն ու սպառողների իրավունքների պաշտպանությանը:

Առևտրի ոլորտում սպառողների շահերի պաշտպանվածության բարձրացման նպատակով օրենսդրական փոփոխություններ են մտցվել առևտրի իրականացման վայրերին և օբյեկտներին ներկայացվող պահանջների մեջ՝ կապված ներքին շուկայի առևտրի և ծառայությունների ոլորտում սպառողների իրավունքների և շահերի պաշտպանության, սպասարկման քաղաքակիրթ նորմերի և կանոնների ներդրման, ինչպես նաև շրջակա միջավայրի պահպանության հետ:

Ընդունվել են մի շարք կանոնակարգեր, որոնցով կարգավորվում են սննդամթերքի արտադրության և շրջանառության փուլերում սննդամթերքին ներկայացվող պահանջները՝ նպատակ ունենալով կանխելու սպառողական շուկայում մարդու առողջության համար վտանգավոր սննդամթերքի, սննդային հավելումների և սննդամթերքի հետ շփվող նյութերի մուտքը:

Շուկայի և սպառողների շահերի պաշտպանության պետական տեսչության կողմից հաշվետու ժամանակահատվածում կատարվել են առևտրի և հանրային սննդի օբյեկտների ստուգումներ՝ ուղղված արտադրանքի որակի, համապատասխանության հավաստման, չափման միջոցների ստուգաճշտման և առևտրի կանոնների պահպանմանը ու հետագա խախտումների նվազեցմանն ու կանխմանը:

Զբոսաշրջություն

2009թ. գգալի աշխատանքներ են իրականացվել զբոսաշրջության, հուշարձանների պահպանության և վերականգնման, ինչպես նաև՝ թանգարանային ոլորտի բնագավառների զարգացման ուղղությամբ:

Զբոսաշրջության բնագավառ

Ստեղծվել է www.visitkarabakh.net կայքէջը, կատարվել են աշխատանքներ՝ ուղղված դրա ռուսալեզու տարբերակի վերանայմանը, նրա անգլերեն և այլ լեզուներով թարգմանությանը: Զբոսաշրջային ներուժի քարոզչության նպատակով Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության առանձին տաղավարով մասնակցել է Բեռլինում, Լոնդոնում, Փարիզում կայացած միջազգային զբոսաշրջային ցուցահանդեսներին:

Պատրաստվել է հայերեն և անգլերեն լեզուներով «Ղարաբաղ» տեսահոլովակ:

Տպագրվել են առանձին զբոսաշրջային օբյեկտներին նվիրված բուկլետներ և գրքույկներ՝ «Ստեփանակերտ», «Գանձասար», «Նիկոլ Դումանի տուն-թանգարան», «Արցախի գորգեր» և «Արցախը քրիստոնեության ակունքներում»:

Տեղադրվել են ավտոճանապարհային ցուցանակներ:

«Թրփանջյանի գյուղական վայրերի զարգացման ծրագրի» շրջանակներում, ինչպես նաև «Ղարաբաղի զբոսաշրջության զարգացման գործակալության» միջոցներով ֆինանսավորված 4 գյուղական համայնքներում շահագործման են հանձնվել ավանդական հյուրատներ:

Կազմվել է Այգեստան գյուղի «Քոս աղբյուրի» բարեկարգման աշխատանքների նախագծի էսքիզային տարբերակը:

Պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների և պատմական միջավայրի պահպանության և օգտագործման բնագավառ

2009թ. ընթացքում հուշարձանների վերականգնման ու բարեկարգման ասպարեզում իրականացվել են զգալի աշխատանքներ:

Ամարասի վանք - Իրականացվել են հուշարձանի նորոգման-վերականգնման աշխատանքներ, որոնք կրում են շարունակական բնույթ և ընթանում են ավելի քան երեք տարի:

Գուշավանք - Աշխատանքները տարվել են գավթի վրա՝ վերականգնելով ծածկի զգալի մասը:

Ասկերանի ամրոց - Աշխատանքները կրում են շարունակական բնույթ: Մասնակիորեն ավարտին են հասցվել ամրոցի աջակողմյան բաժանմունքի ներքնամասի պարիսպներից առանձին հատվածներ, կատարվել են ամրացումներ:

Ուլուբաբի «Պոկեսերք» վանք - Ծրագրով նախատեսված աշխատանքների արդյունքում հիմնականում նորոգվել է վանքի տանիքը:

Տիգրանակերտ ամրոց - Ամրոցի նորոգման-վերականգնման աշխատանքները պայմանավորված էին առաջին հերթին հուշարձանում Տիգրանակերտի հնագիտական թանգարան ստեղծելու և հնավայրում զբոսաշրջության ծավալման նկատառումներով: Զուգահեռաբար, հնավայրում իրականացվել են հնագիտական պեղումներ, ինչպես նաև մաքրման աշխատանքներ:

Մարտակերտի շրջանի ճանկաթաղի մատուռ - Տեղում մաքրման աշխատանքներ իրականացվելուց հետո հուշարձանի պահպանությունը բարելավելու համար կատարվել են ամրակայման աշխատանքներ: Աշխատանքներ են տարվել նաև մուտքի, արտաքին պատերի և տանիքի նորոգման ուղղությամբ:

Հուշարձանների վերականգնման աշխատանքներին զուգընթաց կատարվել են նաև առանձին՝ պատմական ու ճարտարապետական արժեք ունեցող շինությունների վերականգնման ու բարեկարգման նախագծա-նախահաշվային փաստաթղթերի կազմման աշխատանքներ:

2009թ. ծրագրով նախատեսված միջոցառումներ են իրականացվել նաև իրանական պատմամշակութային ժառանգության պահպանության ուղղությամբ: Ավարտվել է Շուշիի Վերին մզկիթի ժամանակավոր ծածկի տեղադրումը, իսկ դրա բակում գտնվող շենքի վերականգնման և օգտագործման նախագծա-նախահաշվային փաստաթղթերի կազմմանը նախորդել են այդ շինության մաքրման աշխատանքները: Իրականացվել են Աղդամի պարսկական մզկիթի դռների ու պատուհանների ցանցապատման աշխատանքներ: Իրականացվել են Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության տարածքում գտնվող պարսկական պատմամշակութային հուշարձանների ուսումնասիրման և վկայագրման աշխատանքներ, իչպես նաև՝ Ասկերանի շրջանում գտնվող գերեզմանոցներից մեկի կանաչապատման-բարեկարգման աշխատանքները:

Բարեկարգման ասպարեզում նկատելի աշխատանքներ են տարվել Կիչանի գերեզմանոցում: Ազդիսի քարանձավի պահպանության նկատառումներից ելնելով՝ ցանցապատվել են հուշարձանի երեք մուտքերը: Ընթացքավորվել են Ստեփանակերտի Մազի կամրջի շրջակայքի և Աշոտ Բեկոր պուրակի ծառահատման և բարեկարգման աշխատանքները:

2009թ., ելնելով անհրաժեշտությունից, ընթացքավորվել և կատարվել են առանձին պատմամշակութային հուշարձանների տեղագրա-գեոդեզիական ուսումնասիրման աշխատանքներ:

Աշխատանքներ են իրականացվել նաև հուշարձանների հաշվառման, վկայագրման ու փաստաթղթավորման բնագավառում: Կազմվել և փաստաթղթավորվել է 870 վկայագիր: Միաժամանակ կազմվել է ավելի քան 200 հուշարձանի պահպանության գոտի:

Ընթացքավորվել են շարունակական բնույթ կրող հնագիտական պեղումները Տիգրանակերտում: Պետությունը մասնակիորեն ֆինանսավորել է նաև միջազգային արշավախմբի կողմից իրականացվող Ազդիսի քարանձավի պեղումները, պեղման, ուսումնասիրման աշխատանքներ են տարվել Չարեքտարի վանքում և Տողի մելիքական ասպարանքում: Կազմվել ու իրականացվել են հուշարձանների հետազոտական-ուսումնասիրման և քարտեզագրման աշխատանքներ Հունոտի կիրճում:

Վարչության կողմից որոշակի գործունեություն է ծավալվել քարոզչության ասպարեզում: Ընթացքավորվել է «Արցախի կամուրջները» գունակար ալբոմի և պատի օրացույցի լույսընծայումը: Պատրաստվել են տեղեկատվական սկավառակներ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության տարածքի պարսկական և ռուսական հուշարձանների մասին: Արցախի հանրային հեռուստատեսությամբ, քարոզչական նկատառումներով պարբերաբար սփռվել է հուշարձանների պահպանության անհրաժեշտության մասին գովազդ: Կազմակերպվել է Տիգրանակերտ հնավայրի պեղումներից ի հայտ բերված նյութերի ցուցահանդես Ստեփանակերտում, աջակցություն է ցուցաբերվել Վ. Բալայանի՝ Արցախի պատմությանն ու հուշարձաններին նվիրված «Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետություն» ալբոմի տպագրման աշխատանքներին:

Ներգնա զբոսաշրջությունը խրախուսելու նպատակով «Պետական տուրքի մասին» Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության օրենքում փոփոխություն կատարելու միջոցով զգալիորեն նվազեցվել է մուտքի արտոնագրերի արժեքը, ստեղծվել է « Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության պետական արգելոցներ» պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունն ու հաստատվել կանոնադրությունը, Շահումյանի շրջանի Ջուար համայնքի տարածքում գտնվող «Տաք ջուր» բնական հուշարձանը և նրա շրջակայքը հայտարարվել է զբոսաշրջային տարածաշրջան:

Թանգարանային գործի բնագավառ

Իրականացվել են հավաքչական բնույթի աշխատանքներ, որը հնարավորություն է տվել համալրել և թարմացնել Արցախի պատմաերկրագիտական թանգարանի ազգագրության, հնագիտության, դրամագիտության բաժինները, ինչպես նաև՝ գրականության հիմնական ֆոնդը: Ընդհանուր առմամբ ձեռք է բերվել շուրջ 250 ցուցանմուշ: Կազմակերպվել է հնագիտության բաժնի նոր ցուցադրություն:

Նկատելի աշխատանքներ են կատարվել թանգարանային հավաքածուների հրապարակման ասպարեզում: Կազմակերպվել են ցուցադրություններ՝ նվիրված Լեռնային Ղարաբաղի

Հանրապետության Գերագույն խորհրդի առաջին նախագահ Ա. Սկրտչյանի 50-ամյակին, 1915թ. Հայոց մեծ եղեռնի 93-րդ տարեդարձի կապակցությամբ, Հյուսիսային Արցախի պատմա-ճարտարապետական հուշարձաններին: Այս բնագավառում առանձնապես ընդգծելի է «Արցախի պատմաերկրագիտական թանգարանի եկեղեցական մասունքները» կատալոգի հրատարակումը և նույնանուն ցուցահանդեսի իրականացումը՝ Հայ Առաքելական եկեղեցու Արցախի հոգևոր թեմի վերաբացման 20-ամյակի կապակցությամբ:

Գյուղատնտեսություն

Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության ագրարային ոլորտի զարգացման նպատակն է՝ տնտեսավարողների համար գործունեության բարենպաստ պայմանների ստեղծման միջոցով նպաստել գյուղատնտեսության կայուն զարգացմանը, պարենային ապահովության մակարդակի բարձրացմանը և գյուղական բնակչության եկամուտների ավելացմանը:

Ելնելով ոլորտի առանձնահատկությունների և երկրի պարենային անվտանգության խնդիրներից 2009թ. կարևորվել է գյուղատնտեսության պետական աջակցության քաղաքականությունը՝ ուղղված ագրարային ոլորտում իրավական հիմքի ձևավորմանը, գյուղատնտեսությունում տնտեսավարողների համար գործունեության և ներդրումների բարենպաստ պայմանների ապահովմանը, ենթակառուցվածքների զարգացմանը, սննդամթերքի անվտանգության համակարգի զարգացմանը:

Գյուղատնտեսությունում 2009թ. իրականացված քաղաքականությունը նպատակաուղղվել է ճյուղի և նրան սպասարկող ոլորտների գործունեության արդյունավետության բարձրացմանը և դրա հիման վրա գյուղատնտեսության հետագա զարգացման և ընդլայնված վերարտադրության համար պայմանների ստեղծմանը, գյուղացիական տնտեսությունների իրական եկամուտների ավելացմանը, հանրապետության պարենային անվտանգության մակարդակի բարձրացմանը:

Նախարարության կողմից իրականացվող աշխատանքների հիմքում դրված են եղել կառավարության կողմից հաստատված Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության գյուղատնտեսության կայուն զարգացման ռազմավարության, Հաղործի շրջանի Բանաձորի ենթաշրջանի համայնքներում գյուղատնտեսության զարգացման 2009-2013թթ. և հացահատիկային մշակաբույսերի բերքատվության բարձրացման միջոցառումների ծրագրերը: Նախատեսված միջոցառումները հիմնականում իրականացվել են:

Բուսաբուծության բնագավառում նախարարության գործունեությունը նպատակաուղղված է եղել հողօգտագործման և բուսաբուծության վարման կատարելագործման և գյուղատնտեսական մշակաբույսերի բերքատվության բարձրացման հիմնահարցերի լուծմանը:

2009թ. գյուղատնտեսության ոլորտում բյուջետային ծախսերն ուղղվել են հետևյալ ծրագրերի իրականացմանը:

Հանրապետության տարածքում մկնանման կրծողների դեմ պայքարն իրականացնելու համար ձեռք է բերվել 5133.72 կգ ցինկ-ֆոսֆիդ թունանյութ և բաժանվել ըստ շրջանների: Մորեխների դեմ պայքարը իրականացնելու նպատակով ձեռք է բերվել 180 լիտր Արիվո թունանյութ, «Բույսերի

պաշտպանության ծառայություն» ՊՈԱԿ-ի միջոցով կազմակերպվել են պայքարի աշխատանքներ այդ վնասատուների դեմ և վերահսկողություն է սահմանվել միջոցառումների ճիշտ իրականացման ուղղությամբ: Գնայուկ բզեզի դեմ պայքարը կազմակերպելու համար ձեռք է բերվել 3300 լիտր բազուդին թունանյութ և «Բույսերի պաշտպանության ծառայություն» ՊՈԱԿ-ի միջոցով կազմակերպվել է այդ վնասատուների դեմ պայքարի աշխատանքներ:

«Սերմնաբուծության և սելեկցիոն նվաճումների պահպանության կենտրոն» ՓԲԸ-ի միջոցով սորտափորձարկման են դրվել աշնանացան ցորենի 24, եգիպտացորենի 10, աշնանացան ռապսի 3 և սոյայի 10 սորտեր: Լաբորատոր քննությամբ ստուգվել են հացահատիկային և եգիպտացորենի 310, բանջարանաբոստանային կուլտուրանների 55 նմուշներ: Հրապարակվել են սելեկցիոն նվաճումների 15 պետական գրանցամատյաններ:

Անասնաբուժական հակահամաճարակային նախագուշակական միջոցառումների իրականացման համար գնվել են կենսապատվաստուկներ, որոնք բաշխվել են ըստ անասնաբուժական կայանների:

«Հանրապետական անասնաբուժական լաբորատորիա» ՊՈԱԿ-ի միջոցով իրականացվել են գյուղատնտեսական կենդանիների վարակիչ հիվանդությունների ախտորոշում:

Լեռնային Գարաբաղի Հանրապետության շրջաններում անց են կացվել սեմինարներ, Լեռնային Գարաբաղի Հանրապետությունից փորձի փոխանակման նպատակով Հայաստանի Հանրապետություն ժամանած անասնաբույժ, անասնաբուծ մասնագետների և ֆերմերների ուսուցման դասընթացներ:

«Արհեստական սերմնավորման միջոցառումներ» ծրագրով իրականացվել են խոշոր եղջերավոր անասունների արհեստական սերմնավորման և սերմնահեղուկի պահպանման աշխատանքներ:

Պետպատվերի շրջանակում «Տոհմային կայան» ՓԲԸ-ի միջոցով իրականացվել են 46 գլուխ բարձր մթերատու երինջների և 46 գլուխ մատղաշների խնամքի ու աճեցման աշխատանքներ:

2009թ. գյուղատնտեսական միջոցառումների իրականացման ծրագրերի շրջանակներում.

- Պարարտանյութերի և սերմերի սուբսիդավորում ծրագրով Լեռնային Գարաբաղի Հանրապետության տարածքում գյուղատնտեսական գործունեություն իրականացնող սուբյեկտներին աջակցելու նպատակով հատկացվել են սերմեր և պարարտանյութեր:

- Հանրապետությունում եգիպտացորենի արտադրության խթանման նպատակով կատարվել է հողօգտագործողների (եգիպտացորեն մշակողների) սուբսիդավորում:

- Հաղործի շրջանի Բանաձորի ենթաշրջանի համայնքներում գյուղատնտեսության զարգացման նպատակով իրականացվել են մի շարք աշխատանքներ:

- 2009թ. գյուղատնտեսական մշակաբույսերին բնական աղետների հետևանքով հասցված վնասի դիմաց հողօգտագործողներին տրվել է մասնակի փոխհատուցում:

- Սև ցել կատարած հողօգտագործողներին տրվել է աջակցություն:

- Ձեռք են բերվել 100 գլուխ բարձր մթերատու երինջներ և հանձնվել «Տոհմային կայան» ՓԲԸ-ին, անասնապահական համալիր ու հողամաս (Խանապատի համայնքում), գումարներ են հատկացվել տոհմային խոշոր եղջերավոր անասունների համար կերային բազայի ստեղծման նպատակով, կատարվել են կապիտալ նորոգման և այլ աշխատանքներ:

Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ հանրապետությունում հացահատիկային մշակաբույսերի քերթատվությունը դեռևս ցածր մակարդակի վրա է, և որ դրա հիմնական ու գլխավոր պատճառներից մեկը մշակվող տարածքներում անորակ սերմերով ցանքսի կատարումն է, հրատապ է համարվել բարձրորակ սերմերի արտադրության և վաճառքի լիցենզավորման կազմակերպումը: Արդյունքում՝ «Լիցենզավորման մասին» Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության օրենքում կատարվել է լրացում, և առաջիկայում կառավարության քննարկմանը կներկայացվի հացահատիկային մշակաբույսերի (ներառյալ եգիպտացորենի) սերմերի արտադրության և վաճառքի լիցենզավորման կարգը:

Սոցիալական ապահովություն

Սոցիալական ապահովության ոլորտում, որպես 2009թ. հիմնական ձեռքբերում, կարող ենք արձանագրել համաշխարհային ճգնաժամային իրադրությանը հաջողությամբ դիմակայելն ու արդեն իսկ հայտարարված բոլոր սոցժրագրերը լրիվ ծավալով ապահովելը:

Սոցիալական ապահովության ոլորտում որդեգրած քաղաքականությունը բնորոշվում է 2 հիմնական գերնպատակներով. դա ժողովրդագրական իրավիճակի բարելավումն ու բնակչության կենսամակարդակի բարձրացումն է:

Ժողովրդագրական քաղաքականություն

Ժողովրդագրական վիճակի բարելավումը, որը Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության Նախագահի և կառավարության կողմից հայտարարվել է պետական քաղաքականության գերակայություն և ազգային անվտանգության ապահովման կարևորագույն տարր, շարունակում է մնալ նախարարության գործունեության առանցքում:

Մշակվել և Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կառավարության հաստատմանն է ներկայացվել Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության պետական ժողովրդագրական քաղաքականության հայեցակարգը:

Միգրացիոն քաղաքականություն

Միգրացիոն քաղաքականության ոլորտում 2009թ. աշխատանքներ են տարվել Արցախ վերադառնալու ցանկություն հայտնած ընտանիքների սոցիալ-տնտեսական պայմանների բարելավման, նրանց բնակտարածքով ապահովման աշխատանքների արդյունավետության բարձրացման, զբաղվածության և մի շարք այլ խնդիրների լուծման ուղղությամբ: 2009թ. Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության է տեղափոխվել 139 ընտանիք՝ 487 անդամներով:

Ընտանիքի և երեխաների հիմնահարցեր

Ոլորտի հիմնական ձեռքբերումը ամուսնությունների և ծնունդների խրախուսման միջոցով ծնունդների և ամուսնությունների՝ շարունակաբար աճող տեմպերի արձանագրումն է, հասարակության համեմատաբար ոչ ակտիվ վերաբերմունքն այս երևույթների հանդեպ դեպի դրականը փոխվելու փաստի արձանագրումը:

Ամուսնությունների խրախուսման նպատակով 2008թ. հունվարի 1-ից ներդրված ամուսնության նպաստի ծրագրի (յուրաքանչյուր ամուսնական զույգի 300.0 հազ. դրամի չափով միանվագ գումարի տրամադրում) շնորհիվ 2009թ. ամուսնությունների թիվը կազմել է 947, որը չհաշված 2008թ. աննախադեպ ցուցանիշը (3057), անկախության ձեռքբերումից հետո ամենաբարձր ցուցանիշն է: Ամուսնությունների թիվը 1995-2007թթ. կազմում էր միջին հաշվով տարեկան 740 ամուսնություն:

2009թ. օգոստոսի 1-ից ամուսնության նպաստից օգտվելու հնարավորություն է տրվել նաև Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության պաշտպանության բանակում ծառայություն անցնող Հայաստանի Հանրապետության այն քաղաքացիներին, ովքեր ամուսնացել են Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության քաղաքացիների հետ: Ծրագրից օգտվել է զինծառայողի 19 նորաստեղծ ընտանիք: 2009թ. ամուսնության նպաստի ծրագրից օգտվել է 761 ընտանիք:

2009թ. հունվարի 1-ից երեխայի ծննդյան միանվագ նպաստի չափը պայմանավորվեց ընտանիքում ծնված երեխայի հաջորդականությամբ.

- 1-ին և 2-րդ երեխայի ծննդյան դեպքում՝ 100.0 հազ. դրամ,
- 3-րդ երեխայի ծննդյան դեպքում՝ 500.0 հազ. դրամ,
- 4-րդ և յուրաքանչյուր հաջորդ երեխայի ծննդյան դեպքում՝ 700.0 հազ. դրամ:

2009թ. երեխայի ծննդյան կապակցությամբ միանվագ նպաստ է հատկացվել 2774 հոգու (2008թ.՝ 2443), որից 185-ը ծնվել են 2008թ.:

Ընտանիքներում ծնված 3-րդ և հաջորդ երեխաների անվամբ 2009թ. ընդհանուր առմամբ բացվել են 823 ժամկետային ավանդներ (2008թ.՝ 708): Այս ցուցանիշը ավելի քան 16%-ով գերազանցում է 2008թ. ցուցանիշը: Այն ամենաբարձրն է՝ սկսած Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունում ծնելիության և բազմազավակության խթանման միջոցառումների մեկնարկման պահից (2000թ.):

Նախարարության կողմից իրականացվել է առանց ծնողական խնամքի մնացած 65 երեխաների կենտրոնացված հաշվառում (առ 01.01.2010թ.):

Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության սոցիալական ապահովության նախարարության համակարգում գործող Երեխաների խնամքի և պաշտպանության թիվ 1 և թիվ 2 գիշերօթիկ հաստատություններում 2009թ. ընթացքում շուրջօրյա խնամք ու դաստիարակություն են ստացել առանց ծնողական խնամքի մնացած, ինչպես նաև սոցիալապես անապահով ընտանիքների 5 տասնյակից ավելի երեխաներ:

Սեպտեմբերի 1-ի՝ գիտելիքի և դպրության օրվա կապակցությամբ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության պաշտպանության ժամանակ մարտական գործողություններին մասնակցելու հետևանքով, ինչպես նաև ծառայողական պարտականությունների կատարման ժամանակ զոհված (մահացած) զինծառայողների նպաստառու 637 երեխաներին Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության պետական բյուջեի միջոցների հաշվին տրամադրվել է 30.0 հազ. դրամի չափով միանվագ դրամական օգնություն:

2009թ. Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության Շահունյանի և Քաշաթաղի շրջանների բնակիչներին ԼՂՀ պետական բյուջեի միջոցների հաշվին տրամադրվել են օգտագործված էլեկտրաէներգիայի կամ վառելափայտի դիմաց ամենամսյա դրամական օգնություններ՝ 10130 անձանց

հաշվով:

2009թ. վերանայվել է **պետական նպաստների համակարգը**: Ներդրվել է պետական նպաստների հաշվարկման նոր սկզբունք (սահմանվել են պետական նպաստի բազային չափեր և դրանց բազմապատիկ գործակիցներ): Տարբերակված ավելի արտոնյալ մոտեցում է ցուցաբերվել Քաշաթաղի և Շահումյանի շրջանների բնակիչների նկատմամբ:

Ընդլայնվել և առավել մատչելի է դարձել պետական նպաստներից օգտվողների շրջանակը: Ի տարբերություն նախորդ տարիների՝ 2009թ.-ից պետական նպաստ է նշանակվում նաև այն անձանց, որոնց ծնողներից գոնե մեկն ունի Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության մշտական հաշվառում:

2009թ. հունվարի 1-ից ավելի քան 2 անգամ բարձրացվել են հաշմանդամ և միակողմանի ծնողագուրկ երեխաներին վճարվող նպաստների չափերը, շուրջ 70%-ով ավելացել է 1-ին խմբի հաշմանդամների, 50%-ով՝ առանց ծնողական խնամքի մնացած, 20%-ով՝ ալիմենտ ստացող, ժամկետային զինծառայողների երեխաներին վճարվող նպաստները, ինչպես նաև շարունակվել է մինչև 2 տարեկան երեխա խնամող բոլոր մայրերին պետական նպաստի տրամադրումը (2008թ.՝ 4.5 հազ. դրամ, 2009թ.՝ 12.0 հազ. դրամ):

2009թ. հունվարի 1-ից նպաստ են ստանում նաև 3 անչափահաս երեխաներ ունեցող այն ընտանիքների երեխաները, որոնք մինչև ավագ երեխայի 18 տարին լրանալը հանդիսանում էին նպաստառուներ:

Ընդհանուր առմամբ պետական նպաստների ծրագրով 2009թ. ծախսվել է շուրջ 2.2 մլրդ դրամ, 2008թ. համեմատ ավելանալով 780.0 մլն դրամով կամ 53.4%-ով, իսկ նպաստառուների թվաքանակը կազմել է շուրջ 19800 հոգի (2008թ.՝ 19735):

Շարունակվել է չաշխատող կանանց հղիության և ծննդաբերության նպաստների տրամադրման ծրագիրը: 2009թ. ծրագրից օգտվել է 1842 չաշխատող մայր՝ 2008թ.-ի 1728-ի դիմաց:

Բնակարանային խնդիրներ

2009թ. նախարարություն են դիմել բնակարանային պայմանների բարելավման, վերակառուցման, նոր բնակարանների կառուցման հարցերով շուրջ 1200 քաղաքացիներ (2008թ.՝ շուրջ 1000):

Պետական ծրագրերի շրջանակներում 2008-2009թթ. բարելավվել են (բնակապահովում, բնակվերանորոգում և այլն) 229 արտոնյալ խմբերին պատկանող ընտանիքների բնակարանային պայմանները: Մեծ ուշադրություն է դարձվել գոհված զինծառայողների ընտանիքների բնակարանային խնդիրների լուծմանը (131 ընտանիք կամ 57%): Առաջիկա տարիներին կարձանագրվի այդ ծրագրի ամբողջական ավարտը:

Կենսաթոշակային ապահովություն և սոցիալական ապահովագրություն

Չնայած միջազգային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամային իրադրությանը, 2009թ. լրիվ ծավալով ապահովվել են կենսաթոշակային վճարումները:

2009թ. հունվարի 1-ից կենսաթոշակների չափերի բարձրացման արդյունքում՝ ապահովագրական կենսաթոշակի միջին չափը՝ աճելով 2008թ. համեմատ շուրջ 15.0%-ով, կազմել է 27 700 դրամ, իսկ

սոցիալական կենսաթոշակի միջին չափը՝ ավելանալով 16.5%-ով, կազմել է 14 000 դրամ: Ջուգահեռաբար աշխատանքներ են տարվել կենսաթոշակային բարեփոխումների իրականացման ուղղությամբ:

Շարունակվել են անհատական հաշվառման համակարգի ներդրման աշխատանքները, որը թույլ կտա կենսաթոշակի անցնելու պահին քաղաքացու կենսաթոշակի չափը պայմանավորել նրա կողմից և նրա համար կենսաթոշակային ապահովագրության համակարգի ոլորտին կատարած վճարումներով: Այս համակարգը հիմնված է սոցիալական քարտերի համակարգի վրա, որի շնորհիվ կապահովվի փոխանակվող տեղեկատվության հավաստիությունը, և ընդհանրապես, սոցիալական ապահովության ու սոցիալական ապահովագրության ոլորտներում իրականացվող ծրագրերի հասցեականությունը:

2010թ. հունվարի 1-ի դրությամբ սոցիալական քարտ է հատկացվել ավելի քան 132 հազ. հոգու (հանրապետության բնակչության շուրջ 95.0%-ը):

Աշխատանք և գրադավածություն

Աշխատանք փնտրող անձանց թվաքանակը, 2008թ. համեմատ, աճել է 1,7%-ով և 2010թ. հունվարի 1-ի դրությամբ կազմել է 3751 մարդ (2008թ.՝ 3690): Նրանց մեծ մասը՝ 92.5%-ը կամ 3470-ը կանայք են: Աշխատանք փնտրողների 94.1%-ը կամ 3531-ը ստացել են գործազուրկի կարգավիճակ: 3531 գործազուրկից գործազրկության նպաստ են ստանում 376-ը:

Գործատուների հետ համագործակցության շնորհիվ 2009թ. աշխատանքի է տեղավորվել 165 մարդ, որից 142-ը՝ գործազուրկ:

Պետական բյուջեի միջոցներով 2009թ. 5 տասնյակից ավելի (55) գործազուրկների համար կազմակերպվել են մասնագիտական ուսուցման դասընթացներ «համակարգչային հաշվապահություն» (41) և «համակարգչային գործավարություն» (16) մասնագիտություններով:

2009թ. մեկնարկել է մասնագետներին խրախուսման և սոցաջակցության մի նոր ծրագիր ևս, որի նպատակն է աջակցել բժշկական համակարգը, մանավանդ հեռավոր բնակավայրերում, բժիշկ կադրերով համալրելուն: Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության առողջապահության նախարարության կողմից այլ վայր (ԼՂՀ տարածքում) աշխատանքի ուղեգրվող բժշկին ԼՂՀ պետական բյուջեի միջոցների հաշվին ֆինանսական աջակցություն ցուցաբերելու կարգը սահմանվել է ԼՂՀ կառավարության 2009թ. մայիսի 21-ի թիվ 319-Ն որոշմամբ: Ծրագրի շրջանակներում ֆինանսական աջակցություն է ցուցաբերվել արդեն 3 տասնյակ բժիշկների:

Սոցիալական աջակցություն

Հաշմանդամների լիարժեք մասնակցությունը հասարակական կյանքի բոլոր ոլորտներում ապահովելու, նրանց հասարակություն ինտեգրելու նպատակով կառավարության հաստատմանն էր ներկայացվել Հաշմանդամների սոցիալական պաշտպանության 2009-2015թթ. ռազմավարությունը, որտեղ ամրագրվել են հաշմանդամների հիմնախնդիրների լուծման նպատակով հաշմանդամների սոցիալական պաշտպանության բնագավառում տարվող քաղաքականության հիմնական ուղղությունները, նախանշվել նոր ծրագրեր:

Տեսողության խնդիրներ ունեցող 6 քաղաքացիների համար «Արև» ծրագրի շրջանակներում կազմակերպվել են համակարգչին տիրապետելու ուսուցման երկշաբաթյա դասընթացներ և նրանց հանձնվել են դասընթացներն ավարտելու մասին վկայականներ, համակարգչային տեխնիկա: Ծրագիրը նպաստում է տեսողության խնդիրներ ունեցող քաղաքացիների զբաղվածության ապահովմանը:

2009թ. բարեգործական ծրագրերի շրջանակներում Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության պաշտպանության ժամանակ ստացած վնասվածքի կամ խեղման հետևանքով 1-ին խմբի 14 հաշմանդամների տրամադրվել են ձեռքի կառավարման ավտոմեքենաներ: 2 տարվա ընթացքում այս ծրագրի շրջանակներում պետբյուջեի և բարեգործական միջոցների հաշվին 39 հաշմանդամների ավտոմեքենաների տրամադրմամբ ավարտվել է այս ծրագրի 1-ին փուլը:

2009թ. ավելի քան 440 քաղաքացու հատկացվել են առողջարանային բուժման, հանգստյան տների ուղեգրեր, ինչպես նաև կազմակերպվել է ողնաշարային հիվանդությամբ տառապող 1-ին խմբի հաշմանդամների բուժումը Ուկրաինայի Սակի քաղաքի մասնագիտացված առողջարանային կլինիկայում:

Նախարարության միջնորդությամբ Հայաստանի Հանրապետությունում կատարվել է հաշմանդամների ձեռքի և աչքի պրոթեզավորում, պատրաստվել են ոտքի և տարբեր տեսակի պրոթեզներ, հատկացվել են կրծքագեղձի պրոթեզներ, ձայնաստեղծ սարքեր, հենակներ և ձեռնափայտեր:

Հաշմանդամներին նախարարության կողմից հատկացվել է 54 թիկնասայլակ:

Լսողության խնդիրներ ունեցող 131 անձանց տրամադրվել են լսողական սարքեր. 42-ը՝ ռուսական, 93-ը՝ շվեյցարական արտադրության (bernafon): Ծրագրում ընդգրկվել են երեխաներ, Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության պատերազմի և ընդհանուր հիվանդության հաշմանդամներ, ինչպես նաև կենսաթոշակառուներ:

2009թ. Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության պաշտպանության բանակում զինծառայության ժամանակ հաշմանդամ դարձած 67 քաղաքացու և Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության զինծառայության ժամանակ զոհված /մահացած/ զինծառայողների 17 ընտանիքներին նախարարության կողմից հատկացվել է միանվագ օգնություն, իսկ 40 զոհվածների գերեզմանների բարեկարգման նպատակով նրանց ընտանիքներին և 15 ընտանիքին հուղարկավորության համար հատկացվել է փոխհատուցում:

Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունում բնակվող Հայրենական մեծ պատերազմի հաշմանդամներին, մասնակիցներին, ԽՍՀՄ մեդալակիրներին և նույն պատերազմում զոհվածների այրիներին, Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության պատերազմում զոհված զինծառայողների ընտանիքներին, Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության պատերազմի հաշմանդամներին Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության հիշարժան օրերի կապակցությամբ հատկացվել է միանվագ դրամական օգնություն:

Տարվա ընթացքում կազմակերպվել է ծեր և հաշմանդամ քաղաքացիների խնամքը՝ ստացիոնար և տնային պայմաններում («Ստեփանակերտի տուն-ինտերնատ» ՊՈԱԿ-ում՝ 77, տնային պայմաններում՝ 150):

Բժշկատնային փորձաքննություն

ԲՄՓ կենտրոնի կողմից 2009թ. փորձաքննվել են շուրջ 3800 քաղաքացիներ, որոնցից հաշմանդամ են ճանաչվել 3125-ը (82.3%): Առաջնակի փորձաքննվել և հաշմանդամ են ճանաչվել շուրջ 500 քաղաքացիներ (2008թ.՝ 640): Կրկնակի փորձաքննվել և հաշմանդամ են ճանաչվել շուրջ 2630 քաղաքացիներ: Ռեաբիլիտացիայի արդյունքում 1040 հաշմանդամների մոտ վերանայվել է հաշմանդամության խումբը (2008թ.՝ 211, 2007թ.՝ 11) (2008թ-ի համեմատ՝ 5 անգամ ավելի):

Բարեգործական ծրագրեր

Տարվա ընթացքում բարեգործական են որակվել 38 ծրագրեր՝ 1.4 մլրդ դրամ ընդհանուր արժողությամբ: Ըստ բնագավառների բարեգործական որակված ծրագրերը ուղղվել են կրթության և գիտության (82.3%), ճանապարհաշինության (6.7%), ջրամատակարարման (7.1%), սպորտի (3.1%), հոգևոր (0.6%) և այլ (0.2%) ոլորտներին:

Կրթական բնագավառի ծրագրերում զգալի բաժին են կազմել դպրոցների շինարարության (92.0%) և դրանց կահավորման ծրագրերը (2.1%):

2009թ. տարբեր պետություններից բարեգործական կարգով ընդունվել է ապրանքների 20 խմբաքանակ՝ ավելի քան 270.0 մլն դրամ արժողությամբ:

Ֆինանսական աջակցություն է ցուցաբերվել տարբեր հիվանդություններով տառապող մանուկների ու պատանիների, ինչպես նաև առաջին խմբի ողնաշարային հիվանդությամբ 26 հաշմանդամների (12000 ԱՄՆ դոլարի համարժեք դրամի չափով)՝ համապատասխան բուժօգնության կամ բուժզննության կազմակերպման համար:

Դրամական և նյութական օգնություն

Ըստ վիճակագրական տվյալների, ֆինանսական և նյութական օգնության մասին դիմումների քանակը 2009թ. կազմել է 1378:

Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կառավարության 2008թ. փետրվարի 14-ի թիվ 61 որոշմամբ սահմանված կարգով սոցանապահով 816 քաղաքացիների տրամադրվել է դրամական օգնություն՝ 55-ով ավելի, քան 2008թ-ին, իսկ 307 հոգու՝ սննդամթերք: Մերժված և վերահասցեագրված դիմումների թիվը կազմել է 391:

2009թ. հրավիրվել է նախարարության՝ 50.0 հազ. դրամից ավելի գումարի չափով նյութական օգնության հարցը քննարկող հանձնաժողովի 23 նիստ: Այդ առթիվ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության վարչապետին է ներկայացվել 100 քաղաքացու դրամական օգնություն հատկացնելու մասին առաջարկություն:

Առողջապահություն

Բնակչության առողջության պահպանումը պետության կողմից դիտարկվում է որպես ազգային անվտանգության ապահովման կարևորագույն խնդիրներից մեկը:

2009թ. առողջապահության ոլորտի գործունեության քաղաքականության հիմքում դրված է եղել բնակչության առողջության պահպանման և բարելավման հստակորեն սահմանված հետևյալ հիմնական արժեքները՝ բուժօգնության տրամադրման հավասարություն, արդարություն, մատչելիություն, բժշկական օգնության որակի ապահովում, ֆինանսական միջոցների արդյունավետ օգտագործում:

Առողջապահության ոլորտում պահպանվել են պետության կողմից իրականացվող քաղաքականության ներքոհիշյալ գերակա ուղղությունները՝ մատչելի և որակյալ բժշկական օգնության ապահովումը, հիգիենիկ և հակահամաճարակային անվտանգության ապահովումը, առողջության առաջնային պահպանման ապահովումը, մոր և մանկան առողջության ապահովումը, սոցիալապես անապահով և առանձին (հատուկ) խմբերում ընդգրկված անձանց բժշկական օգնության ապահովումը, բժշկական օգնության որակի բարելավումը, դեղորայքային ապահովումը, տեղեկատվական համակարգի կատարելագործումը: Իրագործելով Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կառավարության որդեգրած քաղաքականությունը և 2009թ. ծրագրերով նախատեսված միջոցառումները՝ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության առողջապահության նախարարությունը հաշվետու տարում հատուկ ուշադրություն է դարձրել Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության շրջանների առողջապահական կառույցների համաչափ զարգացման, բնագավառում ֆինանսական միջոցների արդյունավետ օգտագործման, առողջության առաջնային պահպանման, մոր և մանկան առողջության, ծննդօգնության մակարդակի, բժշկական օգնության որակի և մատչելիության բարձրացման, բուժհիմնարկների տեխնիկական վերազինման, օրենսդրական դաշտի բարելավման և այլ խնդիրների:

Ելնելով առողջապահության ոլորտի ծրագրային գերակայություններից 2009թ. առողջապահական պետական նպատակային ծրագրեր են հանդիսացել.

- բնակչության հիգիենիկ և հակահամաճարակային անվտանգության ապահովման ծրագիրը,
- բնակչության առողջության առաջնային պահպանման ծրագիրը,
- մոր և մանկան առողջության պահպանման ծրագիրը,
- բնակչության սոցիալապես անապահով և առանձին /հատուկ/ խմբերում ընդգրկված անձանց բժշկական օգնության ծրագիրը,
- սոցիալական կախվածություն և հատուկ նշանակություն ունեցող հիվանդությունների դեմ պայքարի ծրագիրը:

Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կառավարության կողմից իրականացվող սոցիալ-տնտեսական քաղաքականության արդյունքում տարեցտարի աճում են պետական բյուջեից առողջապահության ոլորտի հատկացումները:

Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության առողջապահության համակարգի 2009թ. նշանակալի ձեռքբերում կարելի է համարել «Հանրապետական հիվանդանոց» ՓԲԸ-ում հեմոդիալիզի բուժում ստացող հիվանդների համար «AQUA» ֆիլտր սարքի, ինչպես նաև հումանիտար հիմունքներով հինգ հատ դիալիզի սարքերի ձեռք բերումը, որը թույլ կտա 2010թ. 14 հիվանդի դիմաց բուժել 20-22 հիվանդ:

Առողջապահության բնագավառում հիմնական գերակայություն է համարվել առաջնային (ամբուլատոր-պոլիկլինիկական) բուժօգնությունը: 2009թ. շարունակվել է առաջնային (ամբուլատոր-

պոլիկլինիկական) բուժօգնության օղակի դերի բարձրացումը, կանխարգելիչ ուղղվածության ուժեղացումը, ամբուլատոր բուժպոլիկլինիկական ծառայության կողմից իրականացնող բուժօգնության տեսակների և դրա տեսակարար կշռի մեծացումը: Այս ոլորտում Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության առողջապահության համակարգի 2009թ. նշանակալի ձեռքբերումներ կարելի է համարել.

– «Արմինե Փակումեանի անվան պոլիկլինիկա» ՓԲԸ ժամանակակից լաբորատորիայի շահագործումը, որը թույլ կտա իրականացնել ավելի քան 350 տիպի լաբորատոր հետազոտություններ (որոշ սարքավորումներ միակն են Հայաստանի Հանրապետության և Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության տարածքներում),

– «ԱԴՎԱՆՍ» ծրագրի իրականացումը, որի շնորհիվ շաքարային դիաբետով տառապող հիվանդների մոտ, որոնք նաև ունեն սիրտ-անոթային և զարկերակային ճնշման բարդություններ, նկատվել են վիճակագրական տվյալների զգալի առաջընթաց (մահացության, հիպերտոնիայի, զարկերակային ճնշման և արյան մեջ գլյուկոզայի ցուցանիշների իջեցում և բարդություններով հիվանդների այցելությունների նվազեցում):

«Հիգիենիկ հակահամաճարակային ծառայության պահպանում» ծրագրով իրականացվել է բնակչության սանիտարահամաճարակային անվտանգության ապահովում, հանրային առողջության պահպանման նպատակով փորձագիտական հետազոտությունների անցկացում, ուսումնասիրություններ, լաբորատոր և գործիքային հետազոտություններ: Հիգիենիկ և հակահամաճարակային ծառայությունը իրականացրել է հանրապետության տարածքում գործող ձեռնարկությունների, հիմնարկների, կազմակերպությունների /անկախ սեփականության ձևից/ կողմից սանիտարահամաճարակաբանական անվտանգության ապահովմանն ուղղված միջոցառումների կազմակերպում, ինչպես նաև բնակչության առողջության վրա արտաքին աշխարհի վնասակար և վտանգավոր գործոնների ազդեցության կանխարգելում:

«Համաճարակաբանության և հիգիենայի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի ՁԻԱՀ-ի ախտորոշման լաբորատորիայի կողմից կատարվել են 4566 հետազոտություն՝ ՄԻԱՎ հայտնաբերելու նպատակով:

Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կառավարության կողմից գրիպի կանխարգելման նպատակով ձեռք են բերվել դեղամիջոցներ, ձեռնոցներ, դիմակներ, ինչպես նաև ցուցանակներ և բուլլետներ, որոնք ըստ պահանջարկի բաշխվել են բուժմիավորումներին: Վերջին 20 տարվա կտրվածքով, առաջին անգամ, «Համաճարակաբանության և հիգիենայի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի համար ձեռք է բերվել շարժական ախտահանող խցիկ, որի միջոցով հանրապետության տարածքում կատարվում է ինֆեկցիոն օջախների եզրափակիչ ախտահանում, որը հանդիսանում է Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության առողջապահության համակարգի 2009թ. նշանակալի ձեռքբերումներից մեկը:

2009թ. Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության պետական բյուջեից առողջապահական համակարգին հատկացված միջոցների արդյունավետությունը բարձրացնելու և ծախսերը վերահսկելու նպատակով պարբերաբար ստուգումներ են կատարվել բուժիմնարկներում, ինչպես նաև վերջիններիս կողմից ամսական և եռամսյակային հաշվետվություններ են ներկայացվել նախարարություն:

Գեղային և տեխնոլոգիական քաղաքականությունը ուղղված է եղել դրանց մատչելիության, անվտանգության և կիրառման արդյունավետության բարձրացմանը: Հանրապետության բնակչությանը որակյալ դեղերով ապահովելու մատչելիությունը կանոնակարգելու նպատակով 2009թ. իրականացվել են հետևյալ միջոցառումները:

«Կենտրոնացված կարգով դեղորայքի ձեռք բերում» հողվածով նախատեսված գումարներով և Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կառավարության կողմից հատկացված այլ միջոցներով ձեռք է բերվել դեղորայք, որը տրամադրվել է Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կառավարության 2005թ. դեկտեմբերի 20-ի «Անվճար կամ արտոնյալ պայմաններով դեղեր ձեռք բերելու իրավունք ունեցող սոցիալական խմբերի և հիվանդությունների ցանկերը հաստատելու մասին» N 555 որոշմամբ հաստատված անձանց: Կենտրոնացված կարգով ձեռք բերված դեղերի թվաքանակը ապահովել է հիվանդների պահանջարկը, մասնավորապես՝ շաքարային և ոչ-շաքարային դիաբետի բուժման, հոգեմետ և հակացնցումային, հակաուռուցքային, պարբերական հիվանդության, բրոնխիալ ասթմայի, սրտի փականի պրոթեզավորման, սրտամկանի ինֆարկտի, ոչ սպեցիֆիկ խոցային կոլիտի, հեմոդիալիզի հիմունքներով բուժում ստացող հիվանդներին անհրաժեշտ դեղորայքի և էնդոպրոթեզավորման ենթակա հիվանդների բուժման համար անհրաժեշտ նյութերի մասով:

2009թ. Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կառավարության N 555 առ 20.12.2005թ. որոշման մեջ կատարվել է համապատասխան լրացում՝ ավելացվել է ոչ սպեցիֆիկ խոցային կոլիտ հիվանդատեսակը, և սկսած երկրորդ կիսամյակից նշված հիվանդությամբ տառապող հիվանդները կենտրոնացված կարգով ապահովվում են «Սալոֆալկ» դեղամիջոցով:

Շարունակվել են բուժկետերի մատակարարումը դեղանյութերով և բժշկական պարագաներով ինչպես նախարարության կողմից կենտրոնացված կարգով ձեռք բերվող դեղամիջոցներով, այնպես էլ նախարարության հետ համագործակցող տարբեր հասարակական կազմակերպությունների միջոցով:

Բժշկական կրթության և կադրային բնագավառում տարված քաղաքականությունը նպատակաուղղված է եղել կադրային ներուժի օպտիմալացմանը: Աշխատանքներ են իրականացվել բուժաշխատողների հետդիպլոմային շարունակական կրթության գործընթացը մատչելի դարձնելու ուղղությամբ: Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության շրջանները բժիշկ մասնագետներով համալրելու նպատակով, պետական պատվերի շրջանակներում Հայաստանի Հանրապետության առողջապահության նախարարության Առողջապահության ազգային ինստիտուտի կլինիկական օրդինատուրա են ընդունվել Երևանի Մ. Հերացու անվան պետական բժշկական համալսարանի և Արցախի պետական համալսարանի թվով 20 շրջանավարտներ՝ տարբեր մասնագիտություններով: Շարունակվել է բժիշկների վերապատրաստման գործընթացը Հայաստանի Հանրապետությունում և Ռուսաստանի Դաշնությունում՝ անվճար հիմունքներով վերապատրաստվել են 47 բժիշկներ:

Կրթություն և գիտություն

Կրթության և գիտության զարգացումը համարվում է մեր պետության առաջնահերթություններից մեկը և մշտապես գտնվում է իշխանությունների ուշադրության կենտրոնում, քանի որ կրթության

մակարդակից են մեծապես կախված ազգի և պետության ապագան, տնտեսության տարբեր ոլորտների զարգացման տեմպերն ու հեռանկարները:

Կրթության և գիտության բնագավառին նոր թափ հաղորդելու, ուսման որակը բարձրացնելու և այսօրվա պահանջներին համապատասխանեցնելու նպատակով համակարգում իրականացվում են մի շարք բարեփոխումներ: Հանրակրթության ոլորտում իրականացվել է ավագ դպրոցների ստեղծման առաջին փուլը. 2009թ. ստեղծվել են 3 ավագ դպրոցներ և 5 ավագ դպրոցի հոսքային ուսուցմամբ միջնակարգ դպրոցներ, ընդգրկելով 886 սովորողներ:

Հանրապետությունում նախադպրոցական տարիքի երեխաների նախադպրոցական կրթության ապահովման նպատակով 2009թ. ստեղծվել են 7 պետական մանկապարտեզներ, համապատասխան շենքային պայմաններով ու գույքով:

Հանրակրթության ոլորտում իրականացվող պետական քաղաքականությունը նպատակաուղղված է սովորողների պարտադիր հիմնական կրթության և միջնակարգ կրթության ապահովմանը, որն ընթանում է ոլորտի բարեփոխումների աստիճանական իրականացմամբ:

Այս առումով կարևորվում է հանրապետությունում անցումը 12-ամյա կրթության, որի ապահովման ուղղությամբ իրականացվում է առարկայական նոր չափորոշիչներին համապատասխան ծրագրերի ու դասագրքերի ներդրումը, և որպես առավել կարևորվող հիմնախնդիր է համարվում կրթության որակի և արդյունավետության բարձրացումը, որի ապահովումը բարդ և տևական գործընթաց է, ինչին նպատակաուղղված է կրթության պետական կառավարման մարմինների և համակարգի մանկավարժական կոլեկտիվների գործունեությունը:

Զգալիորեն բարելավվել են հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների շենքային պայմաններն ու ուսումնանյութական հագեցվածությունը: 2009թ. կառուցվել են 4 դպրոցների և մեկ մարզադահլիճի նոր շենքեր և շարունակվում են 9 դպրոցների և մեկ մարզադահլիճի շինարարական աշխատանքները:

«Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի և Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության պետական բյուջեի միջոցներով ձեռք է բերվել դպրոցական նոր գույք 328 մլն դրամ գումարի չափով, որը գերազանցում է նախորդ տարիների ցուցանիշները: «Փյունիկ» հիմնադրամի կողմից տրամադրվել է 45-ական կոմպլեկտ ֆիզիկայի, քիմիայի, կենսաբանության և աշխարհագրության կաբինետներ, համալրվել են դպրոցների համակարգչային կաբինետները՝ նոր համակարգիչներով և տպիչ ու բազմացնող սարքերով:

Աշխատանքներ են իրականացվել արհեստագործական և միջին մասնագիտական կրթության կայացման ու հետագա զարգացման ուղղությամբ, կահավորվել են արհեստագործական կաբինետներ ու լաբորատորիաներ, հատկացվել են տրանսպորտային միջոցներ, գործիքներ ու սարքավորումներ:

Անհրաժեշտ քայլեր են ձեռնարկվում հանրապետությունում կրթական օջախների կառուցման, վերանորոգման ու վերազինման, համակարգի աշխատակիցների սոցիալական վիճակի և աշխատանքային պայմանների բարելավման համար:

Կրթության ոլորտում իրականացվող բարեփոխումներն ուղղված են ուսման որակի բարձրացմանը և այս նպատակով ուսումնական հաստատությունների նյութատեխնիկական և շենքային պայմանների

ապահովմանը զուգընթաց իրականացվում են մասնագետների վերապատրաստման, նրանց մասնագիտական ու մեթոդական գրականությամբ ապահովման, առաջավոր փորձի փոխանակման և այլ աշխատանքներ, անկասկած, Հայաստանի Հանրապետության կրթության և գիտության նախարարության ու նրա կառույցների սերտ համագործակցությամբ:

Բարձրագույն կրթության ոլորտի առաջընթաց քայլերն են. կրեդիտային համակարգի ներդրումը, միասնական քննությունների ընթացակարգով ընդունելության կազմակերպումը, կիսամյակային քննությունների կազմակերպման գործընթացում սուբյեկտիվ գործոնների աստիճանական հաղթահարումը, պրոֆեսորադասախոսական կազմի համալրման նպատակով երիտասարդ գիտամանկավարժական կադրերի և այլ ճյուղերի որակյալ մասնագետների պատրաստման նպատակով Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության բուհերի մագիստրոսական և ասպիրանտական կրթական ծրագրերով որակյալ ուսուցման կազմակերպումը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության պետական բուհերում անհրաժեշտ մասնագետների պատրաստումը:

Գիտության ոլորտի զարգացման ուղղությամբ աստիճանաբար կայանում է Արցախի գիտական կենտրոնը՝ Հայաստանի Հանրապետության գիտությունների ազգային ակադեմիայի ու նրա կառույցների աջակցությամբ, և Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության պետական բյուջեով հատկացված միջոցներով կահավորվել են երեք գիտական լաբորատորիաներ, որոնցում հնարավոր կլինի իրականացնել գիտական հետազոտություններ:

Մշակույթ

Մշակույթի ոլորտի քաղաքականությունն ուղված էր ազգային ավանդական արժեհամակարգի պահպանմանը, ներկայացմանը, տարածմանը, մշակութային միջավայրի ձևավորմանը, հասարակության սոցիալ-հոգեբանական մթնոլորտի առողջացմանը, քաղաքացիների՝ մշակութային գործունեություն իրականացնելու և մշակութային ծառայություններից, բարիքներից օգտվելու իրավունքի և մատչելիության ապահովմանը, հասարակության մշակութային ներուժի վերարտա-դրմանն ու զարգացմանը, Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության շրջաններում մշակութային դաշտի ուսումնասիրմանը և դիտանցմանը, մշակութային կրթության կատարելագործմանը, ռազմավարական ծրագրի գերակայություններից բխող՝ ազգաբնակչության սոցիալ-մշակութային ներդաշնակ զարգացմանը, միջազգային դաշտում Լեռնային Ղարաբաղի մշակութային երկխոսության զարգացմանը:

2009թ. կարևորվել են արտաքին կապերի մասով կատարված աշխատանքները՝ չեխ կինոռեժիսոր Պետր Հեյցմանի «Լեռնային Ղարաբաղ» ֆիլմի ցուցադրումը, «Հին երկիր Արցախ» գրքի շնորհանդես և լուսանկարչական ցուցահանդեսը, Ռուսաստանի Դաշնության մայրաքաղաք Մոսկվայում կայացած «Русский силуэт» երիտասարդ դիզայներ-մոդելավորողների 8-րդ մրցույթ-փառատոնին արցախցի մոդելավորողի մասնակցության ապահովումը, դաշնակահար Դավիթ Բախշիյանի Լոնդոնի «Թագավորական ակադեմիայի» ընդունելության քննություններին մասնակցության ապահովումը, Կ. Օրբելյանի հոբելյանական երեկոյի կազմակերպումը:

Ապահովվել է Արցախի շնորհաշատ երեխաների մասնակցությունը Հայաստանի

Հանրապետություն և արտերկրում կայացած մրցույթ-փառատոններին, ինչպես նաև Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության պետական համույթների մասնակցությունը Հայաստանի 2-րդ պարային օլիմպիադային, Շուշիի «Նարեկացի» արվեստի միության թատերախմբի մասնակցությունը «Նռան հատիկ» թատերական փառատոնին, «Բերձոր» ազգագրական համույթի մասնակցությունը Վրաստանի Քոբուլեթի քաղաքում կայացած միջազգային փառատոնին: Կազմակերպվել են Շառլ Ազնավուրի ծննդյան 85-ամյակին նվիրված համերգը, Հայաստանի Հանրապետությունից և արտերկրից ժամանած /կամ հրավիրված/ համերգային, թատերական կոլեկտիվների և անհատ կատարողների հյուրախաղերը Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունում, ինչպես նաև «Արմենայրես»-ի 90-ամյակին նվիրված ֆոտոցուցահանդես և անհատական ցուցահանդեսներ: Կազմակերպվել են նաև «Ընձա-2009» ամենամյա համահայկական երգի մրցույթ-փառատոն, Կոմիտասի ծննդյան 140-ամյակին նվիրված դաշնամուրային երաժշտության համերգներ, «Ոսկե ծիրան» միջազգային կինոփառատոն Արցախում, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության մարզերի և Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության շրջանների համագործակցության շրջանակներում Գյումրի քաղաքում Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության համերգային կոլեկտիվների և անհատ կատարողների մասնակցությամբ կազմակերպվել է համերգ: Շնորհաշատ պատանի երաժիշտների հետ լրացուցիչ պարապմունքների և վարպետության դասերի կազմակերպման նպատակով տարվա ընթացքում Հայաստանի Հանրապետությունից պարբերաբար հրավիրվել են համապատասխան մասնագետներ:

Նախարարության աշխատանքի անքակտելի մասն է կազմել նշանավոր տարեթվերին նվիրված տոնակատարությունների կազմակերպումը: Մշակվել են պլան-միջոցառումներ, կազմակերպվել են տոնական համերգներ՝ նվիրված Հայրենիքի պաշտպանի օրվան, Արցախի Վերածննդի օրվան, Հաղթանակի, Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության ՊԲ կազմավորման, Շուշիի ազատագրման 17-րդ տարեդարձին, Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության օրվան:

Տարվա ընթացքում կազմակերպվել են հայկական ժողովրդական և գուսանական երգերի, հայկական ժողովրդական պարերի, հանրապետական մրցույթ-փառատոններ, թատերական ինքնագործ խմբերի ստուգատես, հուշ-երեկոներ, հորեյանական երեկոներ, համերգներ, այլ միջոցառումներ՝ նվիրված գրադարանավարի օրվան, «Մեսրոպ Մաշտոց» գիտարշավի մասնակիցներին, Արցախի պետական կամերային նվագախմբի ստեղծման 5-րդ տարեդարձին, Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության Սահմանադրության օրվան նվիրված ցուցահանդես, համերգ «Bridge Artsakh» տնտեսական համաժողովի մասնակիցների համար, գրադարանային աշխատողների 5-օրյա սեմինար-պարապմունքներ, Հ. Պետրոսյանի, Լ. Կիրակոսյանի, Վ. Սաֆարյանի «Հանդաբերդի վանքը և նրա պեղումները» գրքի շնորհանդեսը, Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության ԿԳ նախարարության հետ համատեղ դպրոցականների համար կազմակերպվել է Աշոտ Մելքոնյանի «Արարատ» փաստավավերագրական ֆիլմի ցուցադրությունը:

2009թ. **նոր ծրագրեր և ներկայացումներ են** պատվիրվել « Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության երգի - պարի պետական համույթ», « Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության Էստրադային - ջազային համույթ», «Շուշիի Մ. Խանդամիրյանի անվան պետական թատրոն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպություններին:

Կենտրոնացված կարգով հյուրախաղերի կազմակերպմանը ներգրավվել են 14 մշակութային կազմակերպություն, որից 7-ը տեղակայված են մայրաքաղաքում, 7-ը՝ շրջաններում՝ բարեգործական համերգներով ելույթ ունենալու նպատակով:

Երիտասարդության ոլորտի քաղաքականությունն ուղղված էր երիտասարդության շրջանում սոցիալական հիմնախնդիրների վերհանմանը և լուծմանը, շրջանների երիտասարդության ակտիվության զարգացմանը, ռազմահայրենասիրական դաստիարակությանը, սահմանափակ կարողությունների տեր երիտասարդների՝ առ հասարակություն ինտեգրմանը, երիտասարդության ազատ ժամանցի նպատակային կազմակերպմանը:

Երիտասարդ սերնդի համակողմանի զարգացման նպատակով Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության շրջաններում կազմակերպվել և անց են կացվել «Հաջողության ճանապարհին» խորագրով կլոր սեղաններ: Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության շրջաններում երիտասարդության իրավիճակը ուսումնասիրելու նպատակով կազմակերպվել և անց են կացվել «Երիտասարդության հիմնախնդիրներ» սեմինար-խորհրդակցություններ: Հոգևոր ոլորտում երիտասարդության ճիշտ կողմնորոշման, այդ բնագավառի մի շարք հարցեր պարզաբանելու նպատակով իրականացվել է «Հոգևոր անվտանգություն» վերտառությամբ քարոզչական ծրագիր: Երիտասարդության շրջանում ազգային մտածելակերպի խթանման, երիտասարդության տեղեկացվածության մակարդակը բարձրացնելու, միջազգային զանգվածային լրատվամիջոցներում Արցախի մասին ճիշտ տեղեկատվություն ներկայացնելու նպատակով իրականացվել են «Ազգային գաղափարախոսությունը և երիտասարդությունը» խորագրով համաժողով և «Արցախը և Հայաստանը տեղեկատվական պատերազմում. բլոգներ, սոցիալական կայքեր» թեմայով դասընթացներ: Սահմանափակ կարողությունների տեր երիտասարդների ինտեգրման համար կազմակերպվել է նրանց հերթական այցելությունը Հայաստանի Հանրապետության տեսարժան վայրեր: Հանրապետության երիտասարդ հեռանկարային ինտելեկտուալ թիմերի՝ միջազգային և համահայկական միջոցառումներին մասնակցության ապահովման նպատակով նախարարությունն աջակցել է մայրաքաղաքի «Վարանդա» և Բերձորի «Հայեր-Քաշաթաղ» թիմերին, որոնք մասնակցել են Վրաստանի Բաթում և Հայաստանի Հանրապետության Երևան քաղաքներում կայացած մրցաշարերի: Իրականացվել է «Համահայկական ինտելեկտուալ փառատոն»-ը, որին Ստեփանակերտից և Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության շրջաններից մասնակցել են շուրջ 15 ինտելեկտուալ հավաքական թիմեր:

Արցախ-Հայաստան-Սփյուռք երիտասարդական կապերի ամրապնդման նպատակով կազմակերպվել են հետևյալ միջոցառումները՝ Արցախի երիտասարդական կառույցների ներկայացուցիչների մասնակցությունը «Համահայկական միջազգային երիտասարդական կենտրոն» հիմնադրամի կազմակերպած համահայկական երիտասարդական 7-րդ համաժողովին; Հայաստանի Հանրապետությունից ժամանած «Առաջնորդության դպրոց» ՀԿ և արցախյան երիտասարդական միավորումների ներկայացուցիչների հանդիպումը; պատմաճանաչողական այց՝ դեպի պատմական Անի; «Երիտասարդություն. իրականություն, հեռանկարներ» համաժողովը; վիրահայ և արցախահայ երիտասարդների մասնակցությամբ «Արցախն իմ հայրենիքն է» երիտասարդական համաժողովը; «Զարգացած ապագա» և «Շենացնենք մեր գյուղը» ՀԿ-ների ու արցախյան երիտասարդության, ինչպես

նաև Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության ղեկավարության հետ հանդիպումները; Հայաստանի Հանրապետության սպորտի և երիտասարդության հարցերի նախարարության նախաձեռնությամբ ու Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության պաշտպանության և մշակույթի և երիտասարդության հարցերի նախարարությունների աջակցությամբ «Մենք հայ ենք, մենք երիտասարդ ենք, մենք ուժեղ ենք» խորագրով Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության ՊԲ զորամասեր երիտասարդական այցելությունների շարքը; Հայաստանի Հանրապետության և Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության բուհերի ուսանողների մասնակցությամբ Շահումյանի ք. Քարվաճառում ծառատունկը և համերգը:

Բանակ-հասարակություն կապի ամրապնդման նպատակով և Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության ՊՆ աջակցությամբ կազմակերպվել և անց է կացվել «Թող ծիծաղի հայոց բանակը» խորագրով միջոցառումը:

Հրատարակչական ծախսերով տպագրվել են 17 հեղինակների գրքեր՝ տարբեր ժանրերով /10 ժանր՝ պոեզիա, արձակ, գիտական, պատմական և այլն/:

«Կենտրոնացված կարգով մշակույթի օջախների համար գույքի և սարքավորումների ձեռքբերում» ծրագրի շրջանակներում գույքով ապահովվել են 31 մշակութային օջախ, որից 10-ը կազմել են գրադարանները, 7-ը՝ շրջանային համույթները, 8-ը՝ հանրապետական օբյեկտները, 2-ը՝ քոլեջները, 4-ը՝ այլ մշակութային օբյեկտները (արվեստի և սպորտի դպրոցներ, մարզամշակութային պալատներ):

Ֆիզիկական կուլտուրա և սպորտ

2009թ. մարզական միջոցառումների օրացուցային պլանի համաձայն Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության ԿԱ սպորտի պետական կոմիտեն և մարզական ֆեդերացիաները կազմակերպել և անց են կացրել 65 հանրապետական մարզական-մասսայական միջոցառում՝ 2893 մարզիկների մասնակցությամբ:

Նախորդ տարիների համեմատությամբ զգալիորեն ավելացել է Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունում կազմակերպված և անցկացված միջոցառումների և մասնակից մարզիկների թվաքանակը, ինչպես նաև Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության մարզիկների մասնակցությունը Հայաստանի, Եվրոպայի, աշխարհի առաջնություններին և միջազգային մրցաշարերին:

Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության մարզիկները մասնակցել են Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության թիմային և անհատական առաջնություններին, միջազգային մրցաշարերին, Եվրոպայի, աշխարհի առաջնություններին, գրավելով 38՝ առաջին, 30՝ երկրորդ և 43՝ երրորդ մրցանակային տեղեր:

2009թ. սպորտի պետական կոմիտեի կողմից ստուգվել է Ասկերանի և Շուշիի մանկապատանեկան մարզադպրոցների աշխատանքների դրվածքը, ցուցաբերվել մեթոդական և գործնական օգնություն:

2009թ. կենտրոնացված ձևով ձեռք է բերվել մարզագույք և մարզահանդերձանք, որը բաշխվել է մարզադպրոցներին, մարզական ֆեդերացիաներին, հանրակրթական դպրոցներին, միջին մասնագիտական և բարձրագույն ուսումնական հաստատություններին:

Տարեվերջին ի հայտ են բերվել տարվա 5 լավագույն մարզիկները ու նրանց մարզիչները և

խրախուսվել դրամական պարգևներով:

2009թ. ստորագրվել է 2009-2011թթ. համագործակցության համաձայնագիր Հայաստանի Հանրապետության սպորտի և երիտասարդության հարցերի նախարարության և Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կառավարությանն առընթեր սպորտի պետական կոմիտեի միջև, որի նպատակն է զարգացնել և խորացնել երկու պետությունների միջև համագործակցությունը սպորտի ոլորտում:

Էներգետիկա

Էլեկտրաֆիկացում

Էներգետիկան՝ երկրի անկախության, անվտանգության և տնտեսության կայուն զարգացման համար ունի ռազմավարական նշանակություն: Էներգետիկ համակարգը դիտվում է որպես տնտեսության զարգացման համար անհրաժեշտ ենթակառուցվածքի հիմնական մասերից մեկը: Թանկարժեք և անհուսալի էներգամատակարարումը կարող է զգալի վտանգ հանդիսանալ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության տնտեսության և բնակչության կենսամակարդակի բարելավման համար: Ուստի, էներգետիկայի բնագավառում իրականացվող քաղաքականության հիմնահարցերից մեկն է հանդիսանում ցածր գներով հուսալի էներգամատակարարման ապահովումը՝ ժամանակակից էներգետիկ սարքավորումների կիրառմամբ, միաժամանակ խթանելով երկրում էներգախնայողությունը: Այդ իսկ պատճառով ժամանակի հրատապ պահանջ են դարձել արտադրող հզորությունների, էլեկտրական էներգիայի տեղափոխող, բաշխող ցանցերի սերնդափոխության և արդիականացման հետ կապված հարցերը, որոնց իրականացման համար անհրաժեշտ է ներգրավել ինչպես պետական բյուջեի, այնպես էլ մասնավոր և փոխառու միջոցները:

2009թ. ընթացքում Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության էներգետիկայի բնագավառում զգալի աշխատանքներ են կատարվել ինչպես կապիտալ ներդրումների ծրագրի շրջանակներում, այնպես էլ փոխառու միջոցների հաշվին:

Հաշվետու ժամանակահատվածում Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության էներգահամակարգը («Արցախէներգո» ՓԲԸ) սեփական օգտագործման համար մուտք է գործել 253.97 մլն կվտ/ժամ էլեկտրաէներգիա, որից «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ից ներ է մուծվել 134.746 մլն կվտ/ժամ, իսկ «Արցախ ՀԷԿ» ԲԲԸ-ից 119.224 մլն կվտ/ժամ էլեկտրաէներգիա:

2009թ. կապիտալ ներդրումների ծրագրի շրջանակներում էներգահամակարգի գործունեությունը ծավալվել է՝ ուղղված Քաշաթաղի շրջանի էլեկտրաֆիկացման զարգացմանը, ենթակայանների և օդային գծերի կառուցմանն ու քաղաքի լուսավորմանը:

Քաշաթաղի շրջանի էլեկտրաֆիկացման ծրագրի շրջանակներում կառուցվել են Վակունիս-Վազգենաշեն 10 կՎ ՕԳ, Վազգենաշեն 0.4 կՎ ՕԳ և 10/0.4 կՎ Վազգենաշեն տրանսֆորմատորային ենթակայանը, Վազգենաշեն-Մովսեսաշեն 10 կՎ ՕԳ, Մովսեսաշեն 0.4կՎ ՕԳ և 10/0.4 կՎ Մովսեսաշեն տրանսֆորմատորային ենթակայանը: Ծրագիրը կշարունակվի նաև 2010 թվականին:

Ստեփանակերտ քաղաքի Վ. Սարգսյան 16 հասցեում կառուցվել է տրանսֆորմատորային 1*1000

կՎԱ հզորության քարե ենթակայան: Լուսավորվել է Ստեփանակերտ քաղաքի Անդրանիկի փողոցի վրա գտնվող մանկական պուրակը:

Էներգահամակարգի զարգացման գործում մեծ ներդրում ունի նաև «Արցախ ՀԷԿ» ԲԲ ընկերությունը, որը 2009թ. ընթացքում կատարել է շինարարական աշխատանքներ ուղղված չորս՝ Մատաղիս-1, Մատաղիս-2, Թրդե-1 և Թրդե-2 հիդրոէլեկտրակայանների կառուցմանը:

2009թ. ընթացքում «Արցախ ՀԷԿ» ԲԲ ընկերության կողմից պատվիրվել է չորս՝ Կարկառ 1, Կարկառ 2, Իշխանագետ 1 և Իշխանագետ 2 հիդրոէլեկտրակայանների կառուցման նախնական նախագծերի պատրաստումը: Համաձայն նախագծերի այդ 4 փոքր ՀԷԿ-երի դրվածքային հզորությունը տատանվում է 0.93-3.64մՎտ և էլեկտրաէներգիայի տարեկան ընդհանուր արտադրության ծավալը կկազմի մոտ 30.7 մլն կՎտ/ժ էլեկտրաէներգիա:

Գազաֆիկացում

Ինտենսիվ աշխատանքներ են տարվել գազաֆիկացման բնագավառում: 2009թ. «Արցախգազ» ՓԲ ընկերության կողմից ներմուծվող գազի ծավալը կազմել է 35112630 մ³, որից փաստացի օգտագործվել է 33519669 մ³, բնական կորուստները կազմել են 1547862 մ³, որը կազմում է ընդհանուր ծավալի 4.6 %-ը:

2009թ. ընթացքում գազաֆիկացվել է 10 բնակավայր, որոնցից են քաղաք Ստեփանակերտը մասնակի, Ասկերանի շրջանում՝ Պատարա, Ակնաղբյուր, Վարդաձոր, Նախիջևանիկ, Այգեստան գյուղերը, Մարտունու շրջանում՝ Քերթ, Քարահունջ, Ալիբալի գյուղերը, Մարտակերտի շրջանում՝ քաղաք Մարտակերտը, Աղաբեկալանջ, Ն. Հոռաթաղ, Շահմասուր, Ծաղկաշեն, Առաջաձոր գյուղերը, Հաղրուփի շրջանում՝ քաղաք Հաղրուփը:

2009թ. բաժանորդների քանակն ավելացել է 1796-ով և 2010թ. հունվարի 1-ի դրությամբ կազմում է 23347 բաժանորդ (բնակարան):

Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կառավարությանն առընթեր արտադրական ենթակառուցվածքների վարչության աշխատակազմի էներգետիկայի պետական տեսչության կողմից տեխնիկական ստուգումների են ենթարկվել մի շարք ենթակայաններ և գազի բարձր ճնշման տեղակայանքներ:

Տրանսպորտ և կապ

Փոստային կապ

Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կառավարության կողմից փոստային կապի ոլորտում վարվող հատուկ քաղաքականության շնորհիվ, համակարգում արձանագրվել է զարգացում: Մասնավորապես՝ նպաստների, կենսաթոշակների և միանվագ օգնությունների առաքումը քաղաքացիներին աճել է շուրջ 45%-ով: Ավելացել է ծառայությունների տեսականին հանրապետության գրեթե բոլոր շրջաններում՝ ապահովելով կենցաղսպասարկումների դիմաց վճարների հավաքագրումը:

Հանրապետության շրջաններում փոստային առաքման գործընթացը պատշաճ կերպով կազմակերպելու, արդյունավետությունն ու անվտանգության ապահովությունը բարձրացնելու

նպատակով՝ տրամադրվել են 6 նոր՝ հիմնականում բարձր անցողակայունությամբ ավտոմեքենաներ, ավելացվել է 30 աշխատատեղ, իսկ Բերձոր քաղաքում փոստային կապի բաժանմունք բացելու նպատակով ձեռք է բերվել և հատկացվել շենք-շինություն:

2009թ. սեպտեմբերին թողարկվել են Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունը խորհրդանշող թեմաներով նոր նամականիշեր:

Հեռահաղորդակցություն

Հեռուստահեռարձակման ոլորտում ձեռնարկվում են հստակ քայլեր՝ 2008-2015թթ. անալոգային հեռարձակումից թվային ձևաչափի անցման ուղղությամբ:

Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության «ԱՀ» և ՀՀ «Հ1» հանրային հեռուստահաղորդումների ընդունումն ապահովելու նպատակով Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կառավարության հավանությունը ստացած «Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունում ռադիոհեռուստահաղորդումների բնագավառում հեռարձակման զարգացման և թվային համակարգի ներդրման» ծրագրի իրագործման շրջանակներում իրականացվել է Ասկերանի շրջանի Նախիջևանիկ գյուղի «Նահատակ» սրբավայրում նորակառույց հեռուստահեռարձակիչ կայանի շահագործման հանձնումը, որն ապահովել է 5 հեռուստածրագրերի, այդ թվում «ԱՀ» և «Հ1» հեռուստահաղորդումների ընդունումը Ասկերանի շրջկենտրոնում և մերձակա 7 գյուղական բնակավայրերում:

Տարեվերջին բացառիկ հնարավորություն է ընձեռնվել Շահումյանի շրջանի Քարվաճառ և Դաղիվանք հեռարձակիչ կայաններից 9 բնակավայրերում և Քաշաթաղի շրջանի Սուս, Հակ և Այգեհովիտ հեռարձակիչ կայաններից թվով 31 բնակավայրերում «ԱՀ» և «Հ1» հեռուստահաղորդումների ընդունումը թվային ձևաչափով:

Հաշվետու տարվա վերջում «ԱՀ» հեռուստածրագրով Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության տարածքի ընդգրկվածությունը կազմել է ավելի քան 80 %՝ տարեսկզբի 65 %-ի դիմաց:

Հեռախոսակապ

Միայն բջջային հեռախոսակապի ծածկի ընդլայնման նպատակով 2009թ. «Ղարաբաղ Տելեկոմ» ՓԲ ընկերության կողմից տեղադրվել և շահագործման են հանձնվել 9 բազային կայաններ, այդ թվում 3-ը՝ Շահումյանի շրջանում, 2-ը՝ Մարտակերտի շրջանում և մեկական Ասկերանի, Մարտունու, Հաղրուքի և Քաշաթաղի շրջաններում:

Ավելացվել է Մարտակերտի շրջանի Հաթերք և Ասկերանի շրջանի Շոշ և Խնձրիստան համայնքների տեղական հեռախոսակայանի ունակությունն ավելի քան 250 համարով, և ավտոմատացվել է կապն արտաքին աշխարհի հետ:

Տրանսպորտ

2009թ. ընթացքում պարբերաբար կազմակերպվել են երթուղիների սպասարկման իրավունքի հատկացման, ավտոբուսների համալրման և փոխարինման մրցույթներ:

Հանրապետության տրասպորտային ցանցը բարելավելու նպատակով մշակվել է «Ավտոմոբիլային

տրանսպորտի մասին» Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության օրենքը:

Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կառավարության կողմից հաստատվել են մի շարք որոշումներ, որոնք ուղղված են եղել մարդատար-տաքսի ավտոմոբիլներով ուղևորափոխադրումների կազմակերպման գործընթացի բարելավմանը, տրանսպորտային միջոցների պարտադիր տեխնիկական զննության անցկացման գործունեության իրականացման լիցենզավորման գործընթացի և ավտոկայարանային գործունեության կանոնակարգմանը:

Հաշվետու տարվա ընթացքում 52 կազմակերպության և անհատ ձեռնարկատերերին տրամադրվել է մարդատար-տաքսի ավտոմոբիլներով ուղևորափոխադրումների կազմակերպման լիցենզիա և 298 ավտոմեքենաներ ստացել են լիցենզիայի ներդիրներ:

Տրամադրվել է նաև 4 ընդհանուր օգտագործման ուղևորատար ավտոմոբիլային տրանսպորտով կանոնավոր փոխադրումների կազմակերպման լիցենզիա:

Լիցենզավորված ընկերության կողմից կառուցվել է ժամանակակից սարքավորումներով կահավորված տեխնիկական զննության կայան:

Արդեն իսկ ձեռք են բերվել անհրաժեշտ քանակությամբ տեխնիկական զննության կտրոններ և մոտ ժամանակաշրջանում լիցենզավորված կազմակերպությունը կսկսի տեխնիկական զննության գործընթացը:

2009թ. դեկտեմբեր ամսում հանրապետություն է ներկրվել 4 հատ ՊԱՁ 3206 մակնիշի ավտոբուս, որոնց ձեռք բերման նպատակն է սպասարկել տրանսպորտային կապ չունեցող համայնքները:

Ուսումնասիրելով հանրապետության երթուղային ցանցը՝ որոշվել է տվյալ ավտոբուսները ներգրավել Եզնագոմեր-Բերձոր, Շալուա-Բերձոր, Կովսական-Բերձոր և Քարվաճառ-Ստեփանակերտ երթուղիներում: Ուսումնասիրվել են տվյալ երթուղիների ճանապարհների վիճակը և ուղևորահոսքը, մշակվել են դրանց չվացուցակներն ու հաշվարկվեցին սակագները, որոնց մի մասը փոխհատուցում է Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կառավարությունը:

Ջրային տնտեսություն

Ոռոգման համակարգ

2009թ. Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության պետական բյուջեի միջոցների հաշվին իրականացվող կապիտալ ներդրումների պետական պատվերով նախատեսված ոռոգման և բնակավայրերի խմելու ջրի մատակարարման համակարգերի բարելավման ծրագրերով հիմնական շեշտը դրվել է ջրերի ամբարման, ջրանցքներից ջրի կորուստների նվազեցման և դրա շնորհիվ ոռոգելի հողերի ջրապահովության բարձրացման ու ոռոգելի նոր հողատարածքների ավելացման, ջրատնտեսական օբյեկտների նորոգման, վերականգնման, կառուցման, ջրհեղեղներին ու երաշտներին դիմակայման, դրանց աղետաբեր հետևանքները կառավարելու համար պահանջվող որակի և անհրաժեշտ քանակի ջրով ապահովելու հնարավորությունների ստեղծման, ջրի հաշվառման համակարգի ներդրման և զարգացման, ջրի տնտեսմանն ուղղված միջոցառումների իրականացման վրա:

Բնագավառի կայուն զարգացումը նպաստում է հանրապետության սոցիալ-տնտեսական զարգացմանն ուղղված մի շարք կարևորագույն հիմնախնդիրների լուծմանը, ինչպես նաև առանձին շրջաններից բնակչության միգրացիայի նվազեցմանը:

2009թ. կատարվել են հետևյալ շինմոնտաժային աշխատանքներ, այդ թվում՝

– ավարտվել և շահագործման է հանձնվել Սովետարիս մայր ջրանցքից Ուղտասար և Նախիջևանիկ համայնքների հողատարածքներին սնուցող ներտնտեսային ջրատարը, ավարտվել է Խաչենի մայր ջրանցքից աջակողմյան ջրանցքի պատերազմական գործողությունների հետևանքով վնասված երկաթբետոնյա դյուկերների վերակառուցումը, որն ապահովել է ջրանցքի տակ ընկած շուրջ 2000 հա հողատարածքների ոռոգումը,

– կառուցվել է ժամանակակից պահանջներին համապատասխան երկաթբետոնյա շինվածքներով նոր «Սովետարիս» ջրանցքը (I փուլ): Աշխատանքները շարունակական են՝ երկրորդ փուլում նախատեսվում է կառուցապատել Ասկերանից մինչև «Թունել» կոչվող տեղամասը: Ծրագրի իրականացումից հետո ակնկալվում է, ջրանցքի տակ ընկած 1080 հա հողատարածքները դարձնել ոռոգելի:

Ավարտվել է «Խաչենի ջրամբարի մայր ջրանցքից ձախափնյա Նոր Մարաղա-Մարտակերտ նոր հողային ջրանցքը», «Վանք համայնքի 20հա սեփականաշնորհված հողատարածքների ոռոգման ջրատարը», «Թբիլու համայնքի 120հա հողատարածքների ոռոգման ջրատարը» օբյեկտների կառուցապատման աշխատանքները:

«Թբիլե գետի հոսքի տեղափոխում Սարսանգի ջրամբար» օբյեկտում կատարվել են 396,0 մլն դրամի շինմոնտաժային աշխատանքներ: Նախատեսվում է օբյեկտը շահագործման հանձնել 2010թ., ավարտին հասցնելով գլխամասային հանգույցի բարեկարգման, գետի հունի կարգավորման հողային աշխատանքները և ներտնտեսային ցանցը:

Շահագործման է հանձնվել (2008թ.-ից փոխանցված) «Խաթունարիս ջրանցքի բետոնացում վերջնամասից 5կմ» ե/բ վաքերով կառուցված ջրանցքի առաջին փուլը, իսկ մինչև տարեվերջ կառուցվել է նույն ջրանցքի 5-10կմ հատվածի ևս երեք կիլոմետրը, արդյունքում ապահովվելով ավելի քան 8 կմ ե/բ վաքերով նոր ջրանցք:

Մեկ այլ ենթածրագրով «Սովետարիս ե/բ ջրանցքը» շարունակելով ևս 6470զմ միացվել է Խաթունարիս ջրանցքի ե/բ վաքերով 10կմ հատվածին:

Ավարտվել և շահագործման է հանձնվել Ճարտարի 300 խ.մ. տարողությամբ նոր ե/բ ջրավազանը, որը հնարավորություն ունի և՛ մեխանիկական և՛ ինքնահոս եղանակով ջուր ամբարելու:

Ջրամատակարարման և ջրահեռացման համակարգերի ոլորտ

Բնակավայրերի ջրամատակարարման արդյունավետության շարունակական բարելավման, փոքր հզորության տեղային ջրամատակարարման համակարգերի ներդրման աջակցության, բնակավայրերի ջրամատակարարման ապահովման հիմնախնդիրների լուծման նպատակով բնակավայրերում կատարված մոնիտորինգի արդյունքում հիմնականում ուշադրություն է դարձվել շրջանների բնակավայրերին պահանջվող ջրի որակի և անհրաժեշտ քանակի շարունակական և անվտանգ

ջրամատակարարման, ջրի հաշվառման, տնտեսման, կորուստների նվազեցման, ջրամատակարարման համակարգերի վերականգնման և կառուցման, ինչպես նաև համակարգի կառավարման մեխանիզմների կատարելագործման աշխատանքներին:

Հաշվետու տարում հանրապետության 34 համայնքներում իրականացվել են ջրամատակարարման համակարգերի կառուցման, վերանորոգման շինմոնտաժային աշխատանքներ, 14 համայնքներում վերակառուցվել է ներքին ցանցը և օրվա կարգավորիչ ջրավազանները, իսկ 20 համայնքներում՝ մայրուղային սնուցող ջրատարները և ՕԿՁ-ները:

Կառուցվել և շահագործման է հանձնվել Խնձրիստան գյուղի մայրուղային ջրատարը, Մարտակերտ քաղաքի առաջին և երկրորդ թաղամասերի ներքին ջրամատակարարման ցանցը, իր բոլոր հիդրոհանգույցներով, Մարտակերտ քաղաքի Սախարով փողոցի կոյուղու համակարգը, «Խնապատ գյուղի ջրամատակարարում», «Ծովատեղ գյուղի ջրամատակարարում» օբյեկտները:

Վերականգնվել է սելավներից քանդված և տուժած Ուղտասար համայնքի մայրուղային ջրագիծը:

«Խնուշինակի ջրամատակարարման ցանցի վերականգնում» օբյեկտում հիմնականում իրականացվել են պոմպակայանի շենքի, պոմպերի էլեկտրասարքավորումների մոնտաժման աշխատանքներ: Աշխատանքները շարունակական են և համայնքի ներքին ցանցը նախատեսվում է ավարտել 2010թ.:

2009թ. իրականացվել է Քարահունջ բնակավայրի ջրամատակարարման արտեզյան ջրհորի փորման շինմոնտաժային աշխատանքները: Հիմնականում փորվել է խորքային ջրհոր և իրականացվել էլեկտրամատակարարում: 2010թ. կավարտվի և շահագործման կհանձնվի ներքին ցանցը, որի արդյունքում համայնքի բնակչությունը կունենա շուրջօրյա ջրամատակարարում:

«Մարտունի քաղաքի համար «Մուշկապատ» խորքային ջրհորի վերականգնում» օբյեկտում վերականգնվել է արտեզյան ջրհորը:

«Մեծ Թաղեր-Ազոխ-Գրախտիկ գյուղերի ջրամատակարարման համակարգի կառուցում» օբյեկտի համար «Հայաստան Համահայկական Հիմնադրամ»-ի և Լեռնային Դարաբաղի Հանրապետության կառավարության համատեղ ծրագրով կառուցվել են վերը նշված երեք գյուղերի ջրամատակարարման համար մայրուղային սնուցող ջրատարները: Երեք գյուղերի ներքին ցանցերի հետ կապված աշխատանքները կիրականացվեն 2010 և 2011թվականներին:

«Ջրակուս բնակավայրի արտեզյան ջրհորի փորում և ջրամատակարարում» օբյեկտի համար 2009թ. փորվել է արտեզյան ջրհոր և տեղադրվել խորքային պոմպ:

Շահագործման է հանձնվել ենթածրագրով նախատեսված «Կովսական քաղաքի խմելու ջրի ջրագծի կառուցում» օբյեկտի առաջին փուլի շինարարական աշխատանքները:

Տիգրանավան գյուղի ջրամատակարարման նպատակով փորվել է խորքային արտեզյան ջրհոր՝ իր էլեկտրական սնուցող գծով և տրանսֆորմատորային ենթակայանով: Օբյեկտը շարունակական է, ճնշումային ջրատարի և ներքին ցանցի շինարարական աշխատանքները կավարտվեն 2010թ.:

Վերականգնվել է Բրաջուր համայնքի օրվա կարգավորիչ ջրավազանը, ինչպես նաև մասամբ՝ ջրընդունիչ հանգույցը՝ ապահովելով համայնքի բնակչության ջրի պահանջարկը:

Բնակավայրերի ջրամատակարարման բարելավման առաջնահերթ պահանջարկը բավարարելու

համար տեղական ինքնակառավարման մարմինների խնդրանքով և շրջվարչակազմերի միջնորդությամբ կառավարության կողմից պետական միջոցների հաշվին ձեռք են բերվել պոլիէթիլենային խողովակներ, ձևավոր մասեր, ինչպես նաև ցեմենտ, որոնք ըստ հայտերի բաշխվել են հանրապետության 14 համայնքների՝ համայնքի բնակչության ուժերով իրենց իսկ ներտնտեսային ջրամատակարարման համակարգերը բարելավելու նպատակով:

Քաղաքաշինություն

Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունում քաղաքաշինության բնագավառում քաղաքականությունը 2009թ. նպատակաուղղվել է Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կառավարության գործունեության՝ տարածքային կազմակերպման և զարգացման, ազգաբնակչության, արտադրողական ուժերի ու միջոցների տեղաբախշման, բնակավայրերի ու միջբնակավայրային տարածքների կապերի, կառուցապատման ու հատակագծման, ծրագրով նախանշված հիմնախնդիրների լուծմանը՝ տարածքային պլանավորման ու ստանդարտացման, պետական վերահսկողության ու լիցենզավորման ոլորտներում:

Աշխատանքներ են կատարվել հանրապետության առանձին տարածաշրջանների մասնագիտացման առանձնահատկությունների բացահայտման, բնակավայրերի կայուն զարգացման, լանդշաֆտների պլանավորման և կառուցապատման կանոնակարգման նոր ծրագրերի մշակման և իրականացման ուղղությամբ, մասնավորապես, քայլեր են ձեռնարկվել համայնքների գլխավոր հատակագծերի մշակման ուղղությամբ:

Աշխատանքներ են կատարվել քաղաքաշինական նորմատիվ-տեխնիկական փաստաթղթերի մշակման և օրենսդրական դաշտի կատարելագործման ուղղությամբ:

2009թ. պետական բյուջեի միջոցների հաշվին իրականացվել են՝ կապիտալ շինարարության և վերանորոգման աշխատանքներ, ճանապարհաշինության, գոհված ազատամարտիկների բնակարանների վերանորոգման աշխատանքներ, Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունում ծնելիության և բազմազավակության խթանման միջոցառումներ, վերաբնակիչների և փախստականների սոցիալական խնդիրների լուծման միջոցառումներ, ոռոգման, ջրամատակարարման և այլ աշխատանքներ:

Պետական բյուջեի միջոցների հաշվին իրականացված կապիտալ ներդրումների ծավալը կազմել է 13180.4 մլն դրամ:

Աշխատանքներ են տարվել պետական միջամտություն պահանջող վթարային տներում բնակվող ընտանիքների, գոհված զինձառայողների և հրետակոծությունից տուժված ընտանիքների բնակարանային պայմանների բարելավման ուղղությամբ:

Շարունակվել է Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության հանրակրթական դպրոցների և մշակութային օբյեկտների վերակառուցման, հիմնանորոգման և բարելավման աշխատանքները: Աշխատանքներ են տարվել Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության ընդհանուր օգտագործման ավտոմոբիլային ճանապարհների ընթացիկ նորոգման, շահագործման և ձմեռային պահպանման

ուղղությամբ: Ստեփանակերտ քաղաքում և շրջաններում շարունակվել է ռազմավարական նշանակություն ունեցող՝ բնակավայրերի սնուցման և ներտնտեսական գազատար գծերի կառուցման, ինչպես նաև մի շարք բնակավայրերի էլեկտրաֆիկացման աշխատանքների իրականացումը: Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության քաղաքաշինության նախարարության ուշադրության կենտրոնում են եղել կառույցների սեյսմակայունության և հուսալիության ապահովման խնդիրները՝ սեյսմազինվածության բարձրացմանը նպատակաուղղված ծրագրերի, ինչպես նաև վտանգավոր արտածին երկրաբանական պրոցեսների ու տեխնածին երևույթների ազդեցության նվազեցման, այդ թվում՝ սողանքային տարածքներում անհրաժեշտ, հիմնականում կանխարգելիչ, ինժեներապաշտպանական միջոցառումների ծրագրերի մշակման և իրականացման միջոցով:

Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության քաղաքաշինության նախարարությունը բնակարանային ոլորտում շարունակել է արտոնյալ խմբերի քաղաքացիների բնակարանային խնդիրների լուծման և բազմաբնակարան շենքերի պահպանմանն ուղղված աջակցության ծրագրերի իրականացման աշխատանքները: Մեծ ուշադրություն է դարձվել գյուղական բնակավայրերում նոր բնակելի տների շինարարության վրա՝ գյուղերի հեռանկարային զարգացումը խթանելու և բնակչության արտահոսքը կանխելու նպատակով: Բնակարանաապահովման ծրագրերի շրջանակներում պետական միջամտության կարիք ունեցող քաղաքացիների բնակարանային խնդիրների լուծումը նախատեսվել է անհատական բնակարանային շինարարություն իրականացնելու կամ շուկայից բնակելի տուն ձեռք բերելու միջոցով: Միջոցներ են ձեռնարկվել սեղմ ժամկետներում ավարտել արցախյան ազատագրական պայքարի ժամանակ զոհված և հաշմանդամ դարձած ազատամարտիկների ընտանիքների բնակարանային պայմանների բարելավման խնդիրների լուծումը: Իրականացվել են միջոցառումներ, որոնք նպատակաուղղված են եղել տեխնածին և բնական աղետների հետևանքով անօթևան մնացած ընտանիքների բնակարանային խնդիրների լուծմանը: 2009թ. շարունակվել են հանրապետությունում բնակարանային պայմանների բարելավման կարիք ունեցող ընտանիքների համար բնակարանային շինարարության հիփոթեքային վարկավորման ծրագիրը:

Բազմաբնակարան շենքերի պահպանմանն ուղղված աջակցության ծրագրերի շրջանակներում իրականացվել է միջոցառումներ, որոնք նպատակաուղղված էին բազմաբնակարան շենքերի պահպանման պարտադիր նորմերի կատարման ապահովմանը, բազմաբնակարան շենքերի կառավարման մարմինների կայացմանը և նրանց հզորացման համար անհրաժեշտ պայմանների ստեղծմանը, դրանով իսկ նպաստելով բազմաբնակարան շենքերի պահպանման մակարդակի բարձրացմանը:

Բնապահպանություն

2009թ. բնապահպանության և բնօգտագործման ոլորտի զարգացումն ընթացել է հաստատված ծրագրերին համապատասխան, տնտեսության զարգացմանը զուգընթաց և համահունչ այն բարեփոխումներին, որոնք կատարվել ու կատարվում են Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունում՝ տնտեսության գրեթե բոլոր ոլորտներում և բնագավառներում:

Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կառավարությանն առընթեր շրջակա միջավայրի և

բնական ռեսուրսների վարչության բնապահպանական և բնօգտագործման ոլորտում իրականացրած քաղաքականությունն ուղղվել է.

- ոլորտը կարգավորող օրենքներից բխող ենթաօրենսդրական ակտերի նախագծերի (թվով 8 հատ) մշակմանը.

- բնական պաշարների վերականգնելիությանը և բանական օգտագործման ապահովող համակարգի հետագա զարգացմանը, կատարելագործմանը և արդիականացմանը.

- ընդերքի պահպանությանն ու արդյունավետ օգտագործմանը, որը պայմանավորվել է օգտակար հանածոների հանքավայրերի շահագործման նպատակ հետապնդող իրավաբանական անձանց դիմումների համաձայն տեղում ուսումնասիրությունների կատարմամբ: Կատարվել են 6 ուսումնասիրություններ և տրամադրվել համապատասխան գրավոր համաձայնություններ՝ բնապահպանական պետական փորձաքննություն իրականացնելու պայմանով.

- արտադրական, տնտեսական, ռոռզման և խմելու նպատակով օգտագործվող ջրային ռեսուրսների՝ (մակերևութային և ստորերկրյա) ջրօգտագործողների հաշվառմանը, պայմանագրերի կնքմանը և ջրօգտագործման թույլտվությունների տրամադրմանը: 2009թ. վարչության կողմից տրամադրվել է 17 ջրօգտագործման թույլտվություն.

- շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննության ծառայության կատարելագործմանը, որի նպատակն է կանխորոշել, կանխարգելել կամ նվազագույնին հասցնել նախատեսվող գործունեության վնասակար ազդեցությունը մարդու առողջության, շրջակա միջավայրի՝ մթնոլորտի, ջրերի, հողերի, ընդերքի, կենդանական ու բուսական աշխարհի, այդ թվում՝ բնության հատուկ պահպանվող տարածքների, տնտեսական ու սոցիալական բնականոն զարգացման վրա: 2009 թվականին իրականացվել է շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության երկու փորձաքննություն:

- կենսառեսուրսների պահպանությանը, արդյունավետ օգտագործմանը և վերարտադրության ապահովմանը, անտառօգտագործման բնագավառում՝ պետական քաղաքականության վերանայմանը՝ վառելափայտի գործող նվազագույն գների վերանայման, պետական անտառային ֆոնդում նոր տարածքների անտառապատման ձևով: Անտառօգտագործման բնագավառում մթերվել և իրացվել է 2367 խոր. մետր գործափայտ՝ 48213.0 հազ. դրամ գումարով, 55725 խոր. մետր վառելափայտ՝ 62380.0 հազ. դրամ գումարով և այլ անտառանյութեր՝ 1790.0 հազ. դրամ գումարով: Տեսչական վերահսկողության արդյունքում այս ոլորտում հայտնաբերվել է ապօրինի ծառահատման 22, որսորդության 14, ձկնորսության 8 դեպք և կիրառվել են պատժամիջոցներ:

2009թ. ընթացքում վարչության կողմից իրականացվել են նաև՝

- անտառային միջոցառումներ՝ որոնք նպատակաուղղված են եղել կենսառեսուրսների վերարտադրությանը՝ հիմնականում անտառների բնական վերականգնմանը օժանդակող միջոցառումների անցկացմամբ: Դրանք կնպաստեն անտառի սերմնային բնական վերականգնմանը, անտառամշակութային ֆոնդի տարածքների ընդլայնմանը, բուսական աշխարհի պահպանությանը և բանական օգտագործմանը, ինչպես նաև վայրի կենդանիների բնական աճին:

- գիշատիչների գլխաքանակի կարգավորման միջոցառումներ՝ որոնց իրականացման արդյունքում քաղաքացիների կողմից ոչնչացվել են 146 գայլ և 229 շնագայլ:

Անշարժ գույքի կադաստր

Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կառավարությանն առընթեր անշարժ գույքի կադաստրի պետական կոմիտեն 2009թ. ընթացքում ապահովել է Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կառավարության 24.02.2009թ. «Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության պետական բյուջեից ֆինանսավորվող՝ անշարժ գույքի կադաստրի զարգացման 2009թ. համալիր ծրագիրը հաստատելու մասին» N 108-Ա որոշմամբ հաստատված միջոցառումների իրականացումն ամբողջությամբ:

«Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության 2009թ. պետական բյուջեի մասին» Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության օրենքով նախատեսված ֆինանսական միջոցների հաշվին կադաստրի համակարգի կողմից իրականացվել են ութ ծրագրային աշխատանքներ, այդ թվում.

1. Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության համայնքների վարչական սահմաններում գտնվող պետական սեփականության հողերն անհատույց սեփականության իրավունքով համայնքներին փոխանցելու համար հատակագծերի ու անվանացանկերի պատրաստման աշխատանքներ 34 համայնքներում.

2. Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության աշխարհագրական անվանումների հաշվառման և գրանցման աշխատանքներ, ընդ որում հաշվառման աշխատանքներ են իրականացվել 37 համայնքներում, իսկ գրանցման աշխատանքներ են իրականացվել նախորդ տարում հաշվառված 70 համայնքներում.

3. Անշարժ գույքի շուկայի համակարգված դիտարկումների իրականացման աշխատանքներ, որոնց արդյունքում կատարվել է անշարժ գույքի շուկայի 2008-2009թթ. եռամսյակային, կիսամսյակային և տարեկան վերլուծություն: Անշարժ գույքի շուկայի վերաբերյալ համապատասխան նյութերը տպագրվել են «Ազատ Արցախ» հանրապետական թերթում:

4. Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության շրջանների և համայնքների վարչական սահմանների ամրացման աշխատանքներ 44 համայնքներում /Ասկերանի շրջանի 42 համայնք, Ստեփանակերտ և Շուշի քաղաքներ/:

5. Պետական և համայնքային սեփականություն հանդիսացող շենքերի, շինությունների և մասնավորեցվող /սեփականաշնորհվող/ անշարժ գույքի և ինքնական կառույցների նկատմամբ սեփականության իրավունքի պետական գրանցման աշխատանքներ՝ 1093 միավորի նկատմամբ:

6. Գույքի նկատմամբ իրավունքների առաջին պետական գրանցման աշխատանքներ 18 համայնքներում, այդ թվում՝ 1-ին, 2-րդ փուլերի աշխատանքներ՝ 713 միավոր, 3-րդ փուլի աշխատանքներ՝ 5144 միավոր:

7. Անշարժ գույքի կադաստրի վարման ավտոմատացված համակարգի ներդրման, զարգացման և տեղեկատվական բանկի ստեղծման նպատակով էլեկտրոնային արխիվների ստեղծման աշխատանքներ՝ 20693 կադաստրային գործերի նկատմամբ:

8. Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կառավարությանն առընթեր անշարժ գույքի կադաստրի պետական կոմիտեի տարածքային ստորաբաժանումների կողմից մատուցվող

ծառայություններից ստացվող եկամուտների հաշվին կոմիտեի համակարգի գծով իրականացվող ծախսեր:

2009թ. արդյունքներով ընդհանուր առմամբ տարածքային ստորաբաժանումների ընթացիկ գործունեության տվյալներով կատարվել են 10199 միավոր պետական գրանցման աշխատանքներ և տրամադրվել է 5546 միավոր անշարժ գույքի վերաբերյալ տեղեկատվություն /աճը նախորդ տարվա համեմատությամբ՝ համապատասխանաբար 33 % և 9,6%/:

Վերոհիշյալ աշխատանքների դիմաց սահմանված կարգով գանձվել և պետական բյուջե է մուտքագրվել 28206,7 հազ. դրամի պետական տուրք, իսկ աշխատանքների արդյունքներով ապահովվել է 146386,2 հազ. դրամի եկամուտ:

2009թ. անշարժ գույքի պետական ռեգիստրի համակարգի ծախսերի նկատմամբ եկամուտ-ների գերազանցումից մուտքերը կազմել են 5,7 մլն դրամ, որը փոխանցվել է պետական բյուջե:

Պետական կոմիտեի աշխատակազմի տարածքային ստորաբաժանումների կողմից 2009թ. ընթացքում իրականացվել են 6648,65 հա վարձակալության տրամադրված գյուղնշանակության հողերի նկատմամբ իրավունքների պետական գրանցման աշխատանքներ:

Ի կատարումն Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կառավարության 2009թ. հունիսի 23-ի « Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության տարածքում համայնքների բնակավայրերի 1:2000 մասշտաբի տեղագրական հանութագրման և 2000-2004թթ. կատարված կադաստրային քարտեզագրման աշխատանքներում ի հայտ եկած սխալների ուղղման ծրագիրը հաստատելու մասին» N 406-Ա որոշման պահանջների իրականացվել են՝

- Ասկերանի շրջանում 223 հա տարածքի նկատմամբ 1:2000 մասշտաբի բնակավայրերի տեղագրական քարտեզների ստեղծման աշխատանքներ.

- Ասկերանի շրջանի Մադաթաշեն, Մոշխմատ, Ջրաղացներ, Քռասնի, Հարավ և Նորագյուղ համայնքներում 2333 միավոր անշարժ գույքի նկատմամբ կադաստրային քարտեզագրման աշխատանքներ.

- նույն համայնքներում խտացման ցանցի 105 կետերի տեղադրման, չափման, հավասարակշռման աշխատանքներ:

Օրենսդրական դաշտ

Պետական կոմիտեի կողմից օրենսդրական դաշտի բարելավման, զարգացման համար համապատասխան նորմատիվ-իրավական դաշտը կանոնակարգելու նպատակով մշակվել և Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության Ազգային Ժողովի կողմից ընդունվել են «Հողերի օգտագործման և պահպանման նկատմամբ վերահսկողության մասին», «Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության վարչատարածքային բաժանման մասին» Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» և «Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության հողային օրենսգրքում փոփոխություն կատարելու մասին» Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության օրենքների նախագծերը:

Կոմիտեի կողմից մշակվել են նաև կառավարության մի քանի տասնյակ որոշումներ, որոնցից

անհրաժեշտ է նշել Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության վարչական սահմաններում գտնվող գյուղատնտեսական նշանակության հողերի կադաստրային զուտ եկամուտները հաստատելու մասին, ինչպես նաև պետական կոմիտեի կողմից շրջանների վարչակազմերի ներկայացրած համայնքների հողային հաշվետվությունների ամփոփման արդյունքում կազմված՝ հանրապետության 2009թ. հողային հաշվեկշիռը հաստատելու մասին Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կառավարության որոշումները: Մշակվել և Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կառավարության կողմից ընդունվել է նաև կադաստրային քարտեզագրումն ավարտված համայնքներում անշարժ գույքի նկատմամբ իրավունքների 1-ին պետական գրանցման ընթացքում չգրանցված բնակելի նշանակության գույքի նկատմամբ իրավունքների պետական գրանցման համար թույլտվություն տալու մասին Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կառավարության որոշման նախագիծը:

Կոմիտեի կողմից մշակվել են նաև մի շարք գերատեսչական նորմատիվ իրավական ակտեր, որոնք կարգավորում են համակարգի գործունեության հիմնական ոլորտներում իրականացվող աշխատանքները:

Հարկային քաղաքականություն

2009թ. հարկային քաղաքականությունը առաջին հերթին ուղղված էր հարկերի հավաքագրման առավելագույն աճ ապահովող միջոցառումների իրականացմանն ու ընդլայնմանը, որի արդյունքում բյուջե մուտքագրված հարկային եկամուտների, պետական տուրքերի և պարտադիր սոցվճարների ցուցանիշների հանրագումարը նախորդ տարվա համեմատ աճել է 11.6 %-ով կամ 2 մլրդ 8 մլն դրամով:

Հաշվետու տարվա հարկային քաղաքականության գերակա ուղղություններն էին.

- հարկային օրենսդրության կատարելագործումն ու պարզեցումը, օրենսդրական բացերի շտկումը,
- ստվերի կրճատմանն ուղղված վերահսկողական աշխատանքների որակի բարձրացումը,
- հարկ վճարող-հարկային մարմին փոխհարաբերության դաշտի բարելավումը,
- հարկային մարմնի արդիականացումը և ժամանակակից պահանջներին համապատասխանեցումը,
- տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ներդրմանն ու զարգացմանը ուղղված աշխատանքներ,
- հարկային քաղաքականության գործիքների կիրառմամբ ճգնաժամի բացասական արդյունքների նվազագույնի հասցումը:

2009թ. հարկային օրենսդրական դաշտում կատարված փոփոխությունները հնարավորություն ընձեռեցին տնտեսությունում, մասնավորապես փոքր ձեռնարկատիրական գործունեության համար փաստաթղթաշրջանառության թեթևացմանը, կանոնակարգմանը և դրանց հետ կապված վարչական ծախսերի կրճատմանը:

Հաշվետու տարում հարկային քաղաքականությունը կրում էր խթանիչ և մեղմ բնույթ, ինչի մասին վկայում է ակցիզային հարկի մասին օրենքում փոփոխությունը, որով մինչև 2011 թվականը հնարավորություն է ընձեռվում ենթակցիզային ապրանք արտադրողներին պարտավորությունների

առկայությունից անկախ ստանալ ակցիզային դրոշմանիշեր, սոցիալական որոշ խմբերի ուսանողների ուսման վարձերի զեղչման մասով բարձրագույն ուսումնական հաստատություններին 2009-2010թթ. առաջացած շահութահարկի և ավտոճանապարհային մասհանումների վճարումից ազատումը, մինչև 2013թ. Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության տարածքում բնակարանային շինարարության ոլորտի՝ ավելացված արժեքի հարկից ազատումը:

Նախորդ տարվա համեմատ հարկային մարմնի կողմից իրականացված ստուգումների քանակը կրճատվել է 36.3 %-ով կամ 470 ստուգումով, ինչը պայմանավորված է վերահսկողական արդյունավետ քաղաքականությամբ՝ ուղղված մասսայական ստուգումներից ռիսկային չափանիշների վրա հիմնված ստուգումներին աստիճանական անցմանը: Դրա հետ միասին գործարկվել է կամերալ ուսումնասիրությունների համակարգը, որը հարկ վճարողին հնարավորություն է տալիս խուսափել հետագայում ստուգումներով կիրառվելիք տուգանքներից:

Լուրջ ուշադրություն է դարձվել ֆիզիկական անձանց ստացված եկամուտների իրական մեծությունների բացահայտման աշխատանքներին, որի արդյունքում պարտադիր սոցվճարների մուտքերը 2008թ. համեմատ աճել են 27.0 %-ով, եկամտահարկի մուտքերը՝ մոտ 20%- ով:

2009թ. արդյունքներով զգալիորեն նվազել է ապրանքների ստվերային շրջանառությունը, որը տնտեսությունում փաստաթղթաշրջանառության կանոնակարգման, ՀԴՄ-ների կիրառման ոլորտի ընդլայնման, հարկ վճարողների տեղեկացվածությունը ապահովող բացատրական-քարոզչական աշխատանքների իրականացման ուղղությամբ տարվող արդյունավետ քաղաքականության հետևանք է:

Բյուջետային քաղաքականություն

2009թ. բյուջետային քաղաքականությունը նպատակաուղղված է եղել բնակչության սոցիալական հարցերի լուծմանը, կենսամակարդակի բարձրացմանը, պետական միջոցների արդյունավետ և նպատակային ծրագրավորման գործընթացների իրականացմանը:

Մշակվել է և Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կառավարության կողմից ընդունվել է « Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության 2009թ. պետական բյուջեի կատարումն ապահովող միջոցառումներ մասին» Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կառավարության որոշումը:

Հաշվի առնելով համաշխարհային տնտեսությունում տեղի ունեցող ճգնաժամային երևույթներով պայմանավորված հանրապետության տնտեսությունում ոչ բնական՝ դժվար կանխատեսվող զարգացումները, որոնց հետևանքով պետական միջնաժամկետ ծախսերի ծրագրի մշակման գործընթացը կորցնում է ի սկզբանե իր մեջ դրված իմաստն ու արդիականությունը՝ նախարարության կողմից մշակվել է « Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության 2010թ. պետական բյուջեի նախագծի կազմման գործընթացի առանձնահատկությունների մասին» Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության օրենքի նախագիծը, որն ընդունվել է Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության Ազգային Ժողովի կողմից և համաձայն որի Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության 2010-2012թթ. պետական միջնաժամկետ ծախսերի ծրագիրը չի կազմվել:

Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության վարչապետի 2009թ. հուլիսի 9-ի «Լեռնային Ղարաբաղի

Հանրապետության 2010թ. բյուջետային գործընթացն սկսելու մասին» թիվ 137-Ն որոշման համաձայն կազմակերպվել և մեթոդապես ապահովվել է Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության 2010թ. պետական բյուջեի նախագծի մշակումը:

Կազմվել է « Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության 2010թ. պետական բյուջեի մասին» Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության օրենքի նախագիծը ու ներկայացվել Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կառավարության քննարկմանը:

Հաշվապահական հաշվառման և աուդիտի կարգավորման ոլորտ

Հաշվապահական հաշվառման և աուդիտի կարգավորման ու մեթոդաբանության ոլորտում 2009թ. կատարված աշխատանքներն ուղղված են եղել հաշվապահական հաշվառումը և աուդիտորական գործունեությունը կարգավորող իրավական դաշտի կատարելագործմանը, հաշվապահական հաշվառման ոլորտում մեթոդական օժանդակության ցուցաբերմանը, հաշվապահների և աուդիտորների որակավորման քննությունների անցկացման համար անհրաժեշտ պայմանների ստեղծմանը:

Բյուջետային նոր դասակարգման ներդրման հետ կապված համապատասխան լրացումներ և փոփոխություններ են կատարվել պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունների ֆինանսատնտեսական գործունեության վերաբերյալ ծրագրային ցուցանիշների ներկայացման, ինչպես նաև այդ գործունեության վերաբերյալ հաշվետվությունների առանձին տեսակների կազմման, ամփոփման ու ներկայացման գործընթացը կարգավորող իրավական ակտերում:

Աուդիտորների որակավորման գործընթացը պատշաճ կերպով կազմակերպելու նպատակով ստեղծվել է աուդիտորների որակավորման քննության թեստերը պատահականության սկզբունքով կազմող համակարգչային ծրագիր, որում գետեղվել են աուդիտորների որակավորման քննությունների հարցերը:

Տարվա ընթացքում կազմակերպվել է հաշվապահների որակավորման չորս քննություն, որոնց արդյունքներով համապատասխան անցողիկ միավորներ հավաքած անձանց տրվել է որակավորված հաշվապահի երկու վկայական:

Հաշվապահական հաշվառումը կարգավորող նորմատիվ իրավական ակտերից ելնելով՝ կազմվել են ուղեցույցներ և տրամադրվել են պետական հատվածի հաշվապահներին: Ստեփանակերտում և Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության բոլոր շրջաններում գրանցված պետական հիմնարկների, համայնքների և պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունների հաշվապահների համար կազմակերպվել են սեմինար-խորհրդակցություններ, որոնց ընթացքում պարզաբանվել են բազմաթիվ հարցեր:

Գնումների գործընթացի կարգավորման ոլորտ

2009թ. ընթացքում գնումների համակարգի արդյունավետության բարձրացման նպատակով համապատասխան փոփոխություններ կատարվեցին պետական գնումների գործընթացը կարգավորող օրենսդրության մեջ: Մշակվել և Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության Ազգային Ժողովի կողմից ընդունվել է «Գնումների մասին» Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ

կատարելու մասին» Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության օրենքի նախագիծը, որը հնարավորություն տվեց պատվիրատուներին գնումներ իրականացնել պարբերական մրցույթով կնքված պայմանագրերով սահմանված գներից ցածր գներով: Մշակվել են գնումների գործընթացը կարգավորող՝ օրենքի կիրարկումն ապահովող թվով 5 կարգեր, որոնք հաստատվել են կառավարության կողմից և որոնցով ամբողջականացվեց «Գնումների մասին» Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության օրենքից բխող ենթաօրենսդրական իրավական դաշտը:

Որոշակի քայլեր ձեռնարկվեցին էլեկտրոնային գնումների համակարգի ներդրման առումով, և գնումների պաշտոնական տեղեկագիրը սկսեց հրատարակվել էլեկտրոնային եղանակով՝ ինտերնետային կայքում:

Փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի ոլորտ

2009թ. շարունակվել է իրավական դաշտի ամողջականացման գործընթացը, մշակվել և ընդունվել են տվյալ ոլորտը կարգավորող՝ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության ֆինանսների նախարարի նորմատիվ բնույթի մի շարք հրամաններ:

2009թ. սկզբից ներդրվել է հաշվետվությունների ներկայացման գործընթացը: Ընդհանուր առմամբ տարվա ընթացքում ստացվել, ուսումնասիրվել և տվյալների շտեմարան է մուտքագրվել թվով 102 հաշվետվություն, որոնք բոլորն էլ վերաբերվում էին պարտադիր տեղեկացման ենթակա գործարքներին:

Մշակվել և ինտերնետային կայքում տեղադրվել են Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի համակարգի վերաբերյալ նյութեր՝ հայերեն և անգլերեն լեզուներով:

Փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի ոլորտում միջազգային կառույցների հետ համագործակցության հիմքերի ձևավորման նպատակով Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության արտաքին գործերի նախարարության և Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի ֆինանսական դիտարկումների կենտրոնի հետ համագործակցելով՝ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության ֆինանսների նախարարությունը դիմել է այս ոլորտի հեղինակավոր միջազգային կազմակերպությանը՝ ՖԱՏՖ-ին՝ ներկայացնելով Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի համակարգը և առաջարկելով համագործակցելու ուղիները: Շարունակվել է սերտ համագործակցություն Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի ֆինանսական դիտարկումների կենտրոնի հետ, որի շրջանակներում Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության ֆինանսների նախարարության ֆինանսական դիտարկումների բաժնի ներկայացուցիչը մասնակցել է Երևանում կայացած՝ ԱՊՀ երկրների ֆինանսական դիտարկումների մարմինների ներկայացուցիչների հանդիպմանը, որտեղ ներկայացրել է Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի համակարգը և կատարված աշխատանքները:

Տ Ե Ղ Ե Կ ՈՒ Թ Յ ՈՒ Ն

Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության 2009 թվականի պետական բյուջեի եկամուտների կատարման մասին ըստ առանձին եկամտատեսակների

(հազ.դրամ)

Եկամտատեսակ	պլան	փաստ	%
ՊԵՏԱԿԱՆ ԲՅՈՒՋԵԻ ԵԿԱՄՈՒՏՆԵՐ	21040202.5	21250821.2	101.0
որից՝			
Ա. ԸՆԹԱՑԻԿ ԵԿԱՄՈՒՏՆԵՐ	20330202.5	20540821.2	101.0
որից՝			
1. Հարկային եկամուտներ	13221700.0	13305667.5	100.6
այդ թվում՝			
ա) ավելացված արժեքի հարկ	7427000.0	7187879.5	96.8
բ) ակցիզային հարկ	440200.0	294570.3	66.9
գ) շահութահարկ	1006500.0	1048587.3	104.2
դ) եկամտահարկ	1657000.0	1832516.4	110.6
ե) հաստատագրված վճար	480500.0	498536.7	103.8
զ) առևտրի հարկ	1228000.0	1230030.2	100.2
է) բնօգտագործման և բնապահպանական վճար	350000.0	420780.3	120.2
ը) մասսհանումներ ավտոճանապարհների նորոգման համար	420500.0	428885.9	102.0
թ) այլ հարկային եկամուտներ	127000.0	164065.8	129.2
ժ) ռոյալթի	50000.0	6833.5	13.7
ի) հանր.ծառ.կարգավորման պարտադիր վճար	35000.0	192981.6	551.4
2. Պետական տուրք	486664.5	379725.8	78.0
3. Պարտադիր սոցապահովության վճարներ	5203300.0	5681506.7	109.2
4. Այլ եկամուտներ	1418538.0	1173921.2	82.8
ա) իրավաբ.անձանց բաժնետ-ն կապիտալում կատարված ներդր-ց ստացվող շահաբաժինների տեսքով մասս-ր	380000.0	173184.7	45.6
բ) պետ. հիմնարկ. հաշվեկ. հաշվառվ. գույքի, համայնքն. վարչ. տարածք. դուրս գտնվող պետ. սեփ-թյուն համարվ. հողերի վարձակալ. և օգտագործ-ն դիմաց գանձվ. վարձավճարներ	201600.0	60725.9	30.1
-գույքի վարձավճար	1600.0	644.9	40.3
-հողի վարձավճար	200000.0	60081.0	30.0
գ) բյուջեից տրված վարկերի տոկոսավճար	20000.0	21197.5	106.0
դ) տիրազուրկ, ժառանգ-ն իրավունքով, ինչպես նաև ֆիզ-ն և իրավաբ.անձանցից նվիրատվ. կարգով պետությանը որպես սեփ.անցած դրամակ. միջ-ից, հիմնակ. միջոց. կամ ոչ նյութ. ակտիվ չհանդիսացող գույքի օտար. եկամուտներ	500.0		0.0
ե) իրավախախտումների համար գործադիր և դատական մարմինների կողմից կիրառվող պատժամիջոցներից մուտքեր	220125.0	196593.1	89.3
զ) օրենքով և իրավական այլ ակտերով սահմանված պետ. բյուջե մուտքագրվող այլ ոչ հարկային եկամուտներ	346313.0	503584.0	145.4
է) կադաստրի գործառնություններից եկամուտներ	170000.0	146407.3	86.1
ը) անտառանյութի իրացումից մուտքեր	80000.0	72228.7	90.3
Բ. Պաշտոնական դրամաշնորհներ	710000.0	710000.0	100.0
Միջպետական վարկ	33139914.4	33139914.4	100.0
Ընդամենը մուտքեր	54180116.9	54390735.6	100.4

Ծանոթություն՝ եկամուտների մեջ ներառված են՝

- 1) արտաբյուջետային հաշիվների պլանային եւ փաստացի ցուցանիշները՝ համապատասխանաբար 271438.0 և 266620.9 հազ.դրամի չափով:
- 2) տարվա փաստացի հաշվարկված և միաժամ. վճար. սոցապ. վճարներ (հիվանդության թերթիկ և այլն) 473606.1 հազ.դրամի չափով:

Տ Ե Ղ Ե Կ Ո Ւ Թ Յ Ո Ւ Ն

**Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության 2009 թվականի
պետական բյուջեի ծախսերի տարեկան կատարման վերաբերյալ
(տնտեսագիտական դասակարգում)**

	Նախատեսված հատկացում- ները	Ծշտված հատկացում- ները	Կատարողա- կանը	%
ԸՆԴԱՄԵՆԸ ԾԱԽՍԵՐ	58547580.0	58921379.3	55098512.7	93.5
այդ թվում՝				
ԸՆԹԱՑԻԿ ԾԱԽՍԵՐ	45880157.2	45051148.1	41539208.3	92.2
այդ թվում՝				
ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՎԱՐՉԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆ	11972829.1	11952795.7	11181954.0	93.6
այդ թվում՝				
Գրանով վճարվող աշխատավարձեր և հավելավճարներ	10585999.3	10582341.3	9908280.3	93.6
Փաստացի սոցիալական ապահովության վճարներ	1386829.8	1370454.4	1273673.7	92.9
ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԵՎ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ ՉԵՈՔԲԵՐՈՒՄ	7158684.1	7290543.4	6458944.4	88.6
այդ թվում՝				
Շարունակական ծախսեր	941090.1	963010.2	829911.2	86.2
Գործուղումների և շրջագայությունների ծախսեր	297840.3	278849.4	203555.7	73.0
Պայմանագրային այլ ծառայությունների ձեռքբերում	4431644.7	4462637.8	4127833.7	92.5
Այլ մասնագիտական ծառայությունների ձեռքբերում	158462.7	167707.7	125937.2	75.1
Ընթացիկ նորոգում և պահպանում (ծառայություններ և նյութեր)	216611.2	240458.7	190277.0	79.1
Նյութեր (ապրանքներ)	1113035.1	1177879.6	981429.6	83.3
ՏՈԿՈՍԱՎՃԱՐՆԵՐ	300000.0	0.0		
այդ թվում՝				
Ներքին տոկոսավճարներ	300000.0			
ՍՈՒԲՍԻԴԻԱՆԵՐ	170000.0	118065.5	114495.0	97.0
այդ թվում՝				
Սուբսիդիաներ պետական կազմակերպություններին	170000.0	118065.5	114495.0	97.0
ԳՐԱՍԱՇՆՈՐՀՆԵՐ	5974134.3	5905630.8	5587326.3	94.6
այդ թվում՝				
Ընթացիկ դրամաշնորհներ պետական հատվածի այլ մակարդակներին	5974134.3	5905630.8	5587326.3	94.6
որից՝				
Պետական բյուջեից համայնքների բյուջեներին տրվող դոտացիաներ	1624437.8	1424345.5	1307869.2	91.8
Այլ ընթացիկ դրամաշնորհներ համայնքներին	344160.0	274250.7	271231.7	98.9
Ընթացիկ դրամաշնորհներ պետական և համայնքների ոչ առևտրային կազմակերպություններին	2015086.9	2217385.0	2030036.7	91.6
Ընթացիկ դրամաշնորհներ պետական և համայնքների առևտրային կազմակերպություններին	99421.6	99421.6	96567.9	97.1
Այլ ընթացիկ դրամաշնորհներ	1891028.0	1890228.0	1881620.8	99.5
ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՆՊԱՍՏՆԵՐ ԵՎ ԿԵՆՍԱԹՈՇԱԿՆԵՐ	15770909.8	15690875.5	14738019.9	93.9
այդ թվում՝				
Սոցիալական օգնության դրամական արտահայտությամբ նպաստներ (բյուջեից)	15770909.8	15690875.5	14738019.9	93.9
այդ թվում՝				
Հիվանդության և հաշմանդամության նպաստներ բյուջեից	268400.0	268400.0	206067.0	76.8
Մայրության նպաստներ բյուջեից	612860.0	612860.0	558967.3	91.2

	Նախատեսված հատկացում- ները	Ծշտված հատկացում- ները	Կատարողա- կանը	%
Երեխաների նպաստներ բյուջեից	3249880.0	3128980.0	2843007.7	90.9
Գործազրկության նպաստներ բյուջեից	128700.0	128700.0	107581.9	83.6
Հուղարկավորության նպաստներ բյուջեից	67540.0	67540.0	65853.0	97.5
Կրթական, մշակութային և սպորտային նպաստներ բյուջեից	139331.8	138453.2	130293.8	94.1
Բնակարանային նպաստներ բյուջեից	34260.0	35084.3	32986.2	94.0
Այլ նպաստներ բյուջեից	2805559.2	2840479.2	2474922.7	87.1
Կենսաթոշակներ	8464378.8	8470378.8	8318340.3	98.2
ԱՅԼ ԾԱԽՍԵՐ	4533599.9	4093237.2	3458468.7	84.5
այդ թվում՝				
Նվիրատվություններ ոչ կառավարչական (հասարակական) կազմակերպություններին	112500.0	112500.0	104658.6	93.0
Հարկեր, պարտադիր վճարներ և տույժեր, որոնք կառավարման տարբեր մակարդակների կողմից կիրառվում են միմյանց նկատմամբ	4499.7	11649.7	10549.1	90.6
Այլ ծախսեր	2816600.2	3104087.5	2549634.6	82.1
Պահուստային միջոցներ	1600000.0	865000.0	793626.4	91.7
ՈՉ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԱԿՏԻՎՆԵՐԻ ՀԵՏ ԳՈՐԾԱՌՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	12667422.8	13870231.2	13559304.4	97.8
այդ թվում՝				
ՈՉ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԱԿՏԻՎՆԵՐԻ ԳԾՈՎ ԾԱԽՍԵՐ	13167422.8	14370231.2	13728015.6	95.5
այդ թվում՝				
ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐ	13167422.8	14370231.2	13728015.6	95.5
այդ թվում՝				
ՇԵՆՔԵՐ ԵՎ ՇԻՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	11941200.0	12962234.0	12539393.7	96.7
ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ ԵՎ ՍԱՐՔԱՎՈՐՈՒՄՆԵՐ	870543.9	970902.3	776716.0	80.0
այդ թվում՝				
Տրանսպորտային սարքավորումներ	228909.9	261009.9	199000.0	76.2
Վարչական սարքավորումներ	250441.6	320292.3	270670.8	84.5
Այլ մեքենաներ և սարքավորումներ	391192.4	389600.1	307045.2	78.8
ԱՅԼ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐ	355678.9	437094.9	411905.9	94.2
այդ թվում՝				
Աճեցվող ակտիվներ	127500.0	100000.0	99930.0	99.9
Ոչ-նյութական հիմնական միջոցներ	900.0	900.0	550.0	61.1
Գեոդեզիական- քարտեզագրական ծախսեր	17133.0	17133.0	17133.0	100.0
Նախագծահետազոտական ծախսեր	210145.9	319061.9	294292.9	92.2
ՈՉ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԱԿՏԻՎՆԵՐԻ ՕՏԱՐՈՒՄԻՑ ՄՈՒՏՔԵՐ	-500000.0	-500000.0	-168711.2	33.7

Ծանոթություն.

1. «ԼՂՀ 2009 թվականի պետական բյուջեի մասին» ԼՂՀ օրենքի 7-րդ հոդվածի համաձայն, հաշվետվությունում ըստ հոդվածների ներառված են արտաբյուջետային հաշիվներ ունեցող բյուջետային հիմնարկների արտաբյուջետային միջոցների նախահաշվի ծրագրային և փաստացի ցուցանիշները՝ համապատասխանաբար 367134.9 հազար դրամի և 280866.2 հազար դրամի չափով:
2. «ԼՂՀ 2009 թվականի պետական բյուջեի մասին» ԼՂՀ օրենքի 9-րդ հոդվածի 3-րդ կետի համաձայն, տեղեկության «Այլ ծախսեր» բաժնում ներառված է ԼՂՀ օրենսդրությամբ սահմանված դեպքերում պետական բյուջեից պետական տուրքի վճարումները՝ 6664.5 հազար դրամի չափով:

Տ Ե Ղ Ե Կ Ո Ւ Թ Յ Ո Ւ Ն

Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության 2009 թվականի պետական բյուջեի ծախսերի տարեկան կատարման վերաբերյալ (գործառնական դասակարգման)

(հազար դրամ)

Բյուջետային ծախսերի գործառնական դասակարգման բաժինների, խմբերի և դասերի անվանումները	Նախատեսված հատկացումները	Ճշտված հատկացումները	Կատարողականը	%
ԸՆԴԱՍԵՆԸ ԾԱԽՍԵՐ	58547580.0	58921379.3	55098512.7	93.5
այդ թվում՝				
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԲՆՈՒՅԹԻ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	5986931.2	5597779.7	4754741.0	84.9
այդ թվում՝				
Օրենսդիր և գործադիր մարմիններ, պետական կառավարում, ֆինանսական և հարկաբյուջետային հարաբերություններ, արտաքին հարաբերություններ	3231679.4	3341320.3	2734377.7	81.8
<i>Օրենսդիր և գործադիր մարմիններ, պետական կառավարում</i>	<i>1773497.0</i>	<i>1771395.5</i>	<i>1584347.4</i>	<i>89.4</i>
<i>Ֆինանսական և հարկաբյուջետային հարաբերություններ</i>	<i>925371.5</i>	<i>1037113.9</i>	<i>684729.5</i>	<i>66.0</i>
<i>Արտաքին հարաբերություններ</i>	<i>532810.9</i>	<i>532810.9</i>	<i>465300.8</i>	<i>87.3</i>
Ընդհանուր բնույթի ծառայություններ	415799.6	417099.5	356828.8	85.6
<i>Աշխատակազմի /կադրերի/ գծով ընդհանուր բնույթի ծառայություններ</i>	<i>76967.6</i>	<i>76967.6</i>	<i>64667.1</i>	<i>84.0</i>
<i>Ծրագրման և վիճակագրական ընդհանուր ծառայություններ</i>	<i>120379.4</i>	<i>120379.4</i>	<i>110232.3</i>	<i>91.6</i>
<i>Ընդհանուր բնույթի այլ ծառայություններ</i>	<i>218452.6</i>	<i>219752.5</i>	<i>181929.4</i>	<i>82.8</i>
Ընդհանուր բնույթի հետազոտական աշխատանք	39875.0	39875.0	31571.3	79.2
<i>Ընդհանուր բնույթի հետազոտական աշխատանք</i>	<i>39875.0</i>	<i>39875.0</i>	<i>31571.3</i>	<i>79.2</i>
Ընդհանուր բնույթի հանրային ծառայություններ (այլ դասերին չպատկանող)	375139.4	375139.4	324094.0	86.4
<i>Ընդհանուր բնույթի հանրային ծառայություններ (այլ դասերին չպատկանող)</i>	<i>375139.4</i>	<i>375139.4</i>	<i>324094.0</i>	<i>86.4</i>
Պետական պարտքի գծով գործառնություններ	300000.0	0.0		
<i>Պետական պարտքի գծով գործառնություններ</i>	<i>300000.0</i>			
Կառավարության տարբեր մակարդակների միջև իրականացվող ընդհանուր բնույթի տրանսֆերտներ	1624437.8	1424345.5	1307869.2	91.8
<i>Կառավարության տարբեր մակարդակների միջև իրականացվող ընդհանուր բնույթի տրանսֆերտներ</i>	<i>1624437.8</i>	<i>1424345.5</i>	<i>1307869.2</i>	<i>91.8</i>
ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ	60,000.0	60,000.0	60,000.0	100.0
այդ թվում՝				
Պաշտպանություն (այլ դասերին չպատկանող)	60000.0	60000.0	60000.0	100.0

Բյուջետային ծախսերի գործառնական դասակարգման բաժինների, խմբերի և դասերի անվանումները	Նախատեսված հատկացումները	Ճշտված հատկացումները	Կատարողականը	%
Պաշտպանություն (այլ դասերին չպատկանող)	60000.0	60000.0	60000.0	100.0
ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԱՐԳ, ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԴԱՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆ	4022366.0	4259162.3	3792645.7	89.0
այդ թվում՝				
Հասարակական կարգ և անվտանգություն	2778534.4	3015330.7	2661396.1	88.3
<i>Ոստիկանություն</i>	<i>1690113.9</i>	<i>1926910.2</i>	<i>1710144.4</i>	<i>88.8</i>
<i>Ազգային անվտանգություն</i>	<i>1088420.5</i>	<i>1088420.5</i>	<i>951251.7</i>	<i>87.4</i>
Փրկարար ծառայություն	572050.9	572050.9	540260.7	94.4
<i>Փրկարար ծառայություն</i>	<i>572050.9</i>	<i>572050.9</i>	<i>540260.7</i>	<i>94.4</i>
Դատական գործունեություն և իրավական պաշտպանություն	323393.2	323393.2	284751.6	88.1
<i>Դատարաններ</i>	<i>272482.4</i>	<i>272482.4</i>	<i>234671.3</i>	<i>86.1</i>
<i>Իրավական պաշտպանություն</i>	<i>50910.8</i>	<i>50910.8</i>	<i>50080.3</i>	<i>98.4</i>
Դատախազություն	348387.5	348387.5	306237.3	87.9
<i>Դատախազություն</i>	<i>348387.5</i>	<i>348387.5</i>	<i>306237.3</i>	<i>87.9</i>
ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	3429160.4	3385877.9	3476687.4	102.7
այդ թվում՝				
Ընդհանուր բնույթի տնտեսական, առևտրային և աշխատանքի գծով հարաբերություններ	1224462.3	1224462.3	1177857.0	96.2
<i>Ընդհանուր բնույթի տնտեսական և առևտրային հարաբերություններ</i>	<i>1224462.3</i>	<i>1224462.3</i>	<i>1177857.0</i>	<i>96.2</i>
Գյուղատնտեսություն, անտառային տնտեսություն, ձկնորսություն և որսորդություն	2348698.1	2335415.6	2288108.7	98.0
<i>Գյուղատնտեսություն</i>	<i>2186957.6</i>	<i>2173675.1</i>	<i>2132944.8</i>	<i>98.1</i>
<i>Անտառային տնտեսություն</i>	<i>161740.5</i>	<i>161740.5</i>	<i>155163.9</i>	<i>95.9</i>
Տրանսպորտ	10000.0	10000.0	0.0	0.0
<i>Օդային տրանսպորտ</i>	<i>10000.0</i>	<i>10000.0</i>	<i>0.0</i>	<i>0.0</i>
Այլ բնագավառներ	190000.0	190000.0	179432.9	94.4
<i>Հյուրանոցներ և հասարակական սննդի օբյեկտներ</i>	<i>150000.0</i>	<i>150000.0</i>	<i>146369.1</i>	<i>97.6</i>
<i>Զբոսաշրջություն</i>	<i>40000.0</i>	<i>40000.0</i>	<i>33063.8</i>	<i>82.7</i>
Տնտեսական հարաբերություններ (այլ դասերին չպատկանող)	-344000.0	-374000.0	-168711.2	45.1
<i>Տնտեսական հարաբերություններ (այլ դասերին չպատկանող)</i>	<i>-344000.0</i>	<i>-374000.0</i>	<i>-168711.2</i>	<i>45.1</i>
ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ	54712.4	54712.4	49033.6	89.6
այդ թվում՝				
Շրջակա միջավայրի պաշտպանություն (այլ դասերին չպատկանող)	54712.4	54712.4	49033.6	89.6
<i>Շրջակա միջավայրի պաշտպանություն (այլ դասերին չպատկանող)</i>	<i>54712.4</i>	<i>54712.4</i>	<i>49033.6</i>	<i>89.6</i>

Բյուջետային ծախսերի գործառնական դասակարգման բաժինների, խմբերի և դասերի անվանումները	Նախատեսված հատկացումները	Ճշտված հատկացումները	Կատարողականը	%
ԲՆԱԿԱՐԱՆԱՅԻՆ ԸԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԿՈՍՄՈՒՆԱԼ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	201635.3	204231.5	192511.6	94.3
այդ թվում՝				
Ջրամատակարարում	27389.1	27389.1	24266.6	88.6
Ջրամատակարարում	27389.1	27389.1	24266.6	88.6
Բնակարանային շինարարություն և կոմունալ ծառայություններ (այլ դասերին չպատկանող)	174246.2	176842.4	168245.0	95.1
Բնակարանային շինարարություն և կոմունալ ծառայություններ (այլ դասերին չպատկանող)	174246.2	176842.4	168245.0	95.1
ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹՅՈՒՆ	3250000.0	3250000.0	2992496.5	92.1
այդ թվում՝				
Բժշկական ապրանքներ, սարքեր և սարքավորումներ	190226.9	190226.9	152517.7	80.2
Դեղագործական ապրանքներ	110000.0	110000.0	109185.4	99.3
Բժշկական սարքեր և սարքավորումներ	80226.9	80226.9	43332.3	54.0
Արտահիվանդանոցային ծառայություններ	1127526.0	1127526.0	1043075.7	92.5
Ընդհանուր բնույթի բժշկական ծառայություններ	647488.6	647488.6	599048.6	92.5
Մասնագիտացված բժշկական ծառայություններ	306375.5	304875.5	273050.0	89.6
Ստոմատոլոգիական ծառայություններ	64163.5	64163.5	62052.0	96.7
Պարաբժշկական ծառայություններ	109498.4	110998.4	108925.1	98.1
Հիվանդանոցային ծառայություններ	1547485.4	1546385.4	1441190.4	93.2
Ընդհանուր բնույթի հիվանդանոցային ծառայություններ	582929.5	579229.5	544492.0	94.0
Մասնագիտացված հիվանդանոցային ծառայություններ	450021.6	452621.6	410129.2	90.6
Բժշկական, մոր և մանկան կենտրոնների ծառայություններ	514534.3	514534.3	486569.2	94.6
Հանրային առողջապահական ծառայություններ	179201.1	180301.1	170486.3	94.6
Հանրային առողջապահական ծառայություններ	179201.1	180301.1	170486.3	94.6
Առողջապահություն (այլ դասերին չպատկանող)	205560.6	205560.6	185226.4	90.1
Առողջապահական հարակից ծառայություններ և ծրագրեր	135137.2	135137.2	120446.7	89.1
Առողջապահություն (այլ դասերին չպատկանող)	70423.4	70423.4	64779.7	92.0
ՀԱՆԳԻՍՏ, ՄՇԱԿՈՒՅԹ ԵՎ ԿՐՈՆ	1887995.5	1911385.7	1751658.9	91.6
այդ թվում՝				
Հանգստի և սպորտի ծառայություններ	120197.2	120197.2	108414.3	90.2
Հանգստի և սպորտի ծառայություններ	120197.2	120197.2	108414.3	90.2
Մշակութային ծառայություններ	904507.7	927897.9	818584.8	88.2
Գրադարաններ	53000.3	52238.5	51784.6	99.1

Բյուջետային ծախսերի գործառնական դասակարգման բաժինների, խմբերի և դասերի անվանումները	Նախատեսված հատկացումները	Ճշտված հատկացումները	Կատարողականը	%
<i>Թանգարաններ և ցուցասրահներ</i>	53992.9	53992.9	50041.5	92.7
<i>Մշակույթի տներ, ակումբներ, կենտրոններ</i>	74155.6	97461.8	92513.8	94.9
<i>Այլ մշակութային կազմակերպություններ</i>	19372.1	19372.1	18942.7	97.8
<i>Արվեստ</i>	363986.8	364832.6	335549.8	92.0
<i>Հուշարձանների և մշակութային արժեքների վերականգնում և պահպանում</i>	340000.0	340000.0	269752.4	79.3
Ռադիո և հեռուստահաղորդումների հեռարձակման և հրատարակչական ծառայություններ	558541.1	558541.1	548293.7	98.2
<i>Հեռուստառադիոհաղորդումներ</i>	449119.5	449119.5	443878.6	98.8
<i>Հրատարակչություններ, խմբագրություններ</i>	109421.6	109421.6	104415.1	95.4
Կրոնական և հասարակական այլ ծառայություններ	163576.6	163576.6	153332.5	93.7
<i>Երիտասարդական ծրագրեր</i>	18576.6	18576.6	14390.0	77.5
<i>Քաղաքական կուսակցություններ, հասարակական կազմակերպություններ, արհմիություններ</i>	105000.0	105000.0	98942.5	94.2
<i>Կրոնական և հասարակական այլ ծառայություններ</i>	40000.0	40000.0	40000.0	100.0
Հանգիստ, մշակույթ և կրոն (այլ դասերին չպատկանող)	141172.9	141172.9	123033.6	87.2
<i>Հանգիստ, մշակույթ և կրոն (այլ դասերին չպատկանող)</i>	141172.9	141172.9	123033.6	87.2
ԿՐԹՈՒԹՅՈՒՆ	9286537.1	9463323.2	8933145.7	94.4
այդ թվում՝				
Նախադպրոցական կրթություն	348574.1	387751.9	336609.3	86.8
<i>Նախադպրոցական կրթություն</i>	348574.1	387751.9	336609.3	86.8
Տարրական, հիմնական և միջնակարգ ընդհանուր կրթություն	7047449.5	7046930.2	6734198.3	95.6
<i>Տարրական, հիմնական և միջնակարգ ընդհանուր կրթություն</i>	7047449.5	7046930.2	6734198.3	95.6
Նախնական մասնագիտական(արհեստագործական) և միջին մասնագիտական կրթություն	369615.8	372710.6	355434.9	95.4
<i>Նախնական մասնագիտական(արհեստագործական) կրթություն</i>	122331.30	125426.1	122742.7	97.9
<i>Միջին մասնագիտական կրթություն</i>	247284.5	247284.5	232692.2	94.1
Բարձրագույն կրթություն	450007.0	450007.0	425768.2	94.6
<i>Բարձրագույն մասնագիտական կրթություն</i>	450007.0	450007.0	425768.2	94.6
Ըստ մակարդակների չդասակարգվող կրթություն	330226.8	507012.9	479249.3	94.5
<i>Արտադպրոցական դաստիարակություն</i>	299657.9	476444.0	458248.4	96.2
<i>Լրացուցիչ կրթություն</i>	30568.9	30568.9	21000.9	68.7
Կրթությանը տրամադրվող օժանդակ ծառայություններ	639667.8	597914.5	503454.8	84.2
<i>Կրթությանը տրամադրվող օժանդակ ծառայություններ</i>	639667.8	597914.5	503454.8	84.2
Կրթություն (այլ դասերին չպատկանող)	100996.1	100996.1	98430.9	97.5
<i>Կրթություն (այլ դասերին չպատկանող)</i>	100996.1	100996.1	98430.9	97.5

Բյուջետային ծախսերի գործառնական դասակարգման բաժինների, խմբերի և դասերի անվանումները	Նախատեսված հատկացումները	Ճշտված հատկացումները	Կատարողականը	%
ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ	15953042.1	15953042.1	14844507.6	93.1
այդ թվում՝				
Վատառողջություն և անաշխատունակություն	106403.4	106403.4	54364.8	51.1
<i>Վատառողջություն</i>	<i>7748.3</i>	<i>7748.3</i>	<i>7277.9</i>	<i>93.9</i>
<i>Անաշխատունակություն</i>	<i>98655.1</i>	<i>98655.1</i>	<i>47086.9</i>	<i>47.7</i>
Ծերություն	8669522.4	8675522.4	8517041.8	98.2
<i>Ծերություն</i>	<i>8669522.4</i>	<i>8675522.4</i>	<i>8517041.8</i>	<i>98.2</i>
Հարազատին կորցրած անձինք	540.0	540.0	108.0	20.0
<i>Հարազատին կորցրած անձինք</i>	<i>540.0</i>	<i>540.0</i>	<i>108.0</i>	<i>20.0</i>
Ընտանիքի անդամներ և զավակներ	4617282.5	4611282.5	4177896.7	90.6
<i>Ընտանիքի անդամներ և զավակներ</i>	<i>4617282.5</i>	<i>4611282.5</i>	<i>4177896.7</i>	<i>90.6</i>
Գործազրկություն	159058.0	159058.0	114292.5	71.9
<i>Գործազրկություն</i>	<i>159058.0</i>	<i>159058.0</i>	<i>114292.5</i>	<i>71.9</i>
Սոցիալական հատուկ արտոնություններ (այլ դասերին չպատկանող)	1067705.5	1067705.5	894041.7	83.7
<i>Սոցիալական հատուկ արտոնություններ (այլ դասերին չպատկանող)</i>	<i>1067705.5</i>	<i>1067705.5</i>	<i>894041.7</i>	<i>83.7</i>
Սոցիալական պաշտպանություն (այլ դասերին չպատկանող)	1332530.3	1332530.3	1086762.1	81.6
<i>Սոցիալական պաշտպանություն (այլ դասերին չպատկանող)</i>	<i>294770.3</i>	<i>294770.3</i>	<i>244064.1</i>	<i>82.8</i>
<i>Սոցիալական պաշտպանությանը տրամադրվող օժանդակ ծառայություններ (այլ դասերին չպատկանող)</i>	<i>1037760.0</i>	<i>1037760.0</i>	<i>842698.0</i>	<i>81.2</i>
ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆՆԵՐԻՆ ՉԴԱՍՎՈՂ ԾԱԽՍԵՐ	14415200.0	14781864.5	14251084.7	96.4
այդ թվում՝				
ԼՂՀ կառավարության և համայնքների պահուստային ֆոնդեր	1600000.0	865000.0	793626.4	91.7
<i>ԼՂՀ կառավարության պահուստային ֆոնդ</i>	<i>1600000.0</i>	<i>865000.0</i>	<i>793626.4</i>	<i>91.7</i>
Այլ ծախսեր	12815200.0	13916864.5	13457458.3	96.7
<i>Այլ ծրագրեր</i>	<i>12815200.0</i>	<i>13916864.5</i>	<i>13457458.3</i>	<i>96.7</i>